

**Няпростасе
інтэрв'ю
з Тэа**
С. 3, 6

**Тэатр едзе ў...
аграгарадок і
санаторый**
С. 2, 5

**З'яўляецца
пакаленне
бібліяфобаў...**
С. 12

**Як вучаць
музыцы
за акіянам?**
С. 13

**Пакажыце
нам інсіт —
правільна...**
С. 7

ЛІНІЯ ДЗІЦЯЧАГА КІНО: СТАЎКА НА "ЦУД..."

У кінатэатрах краіны ідуць паказы прыгодніцкай карціны "Цуд-востраў, або Палескія рабінзоны" па хрэстаматыйным творы Янкі Маўра.

Стужка Нацыянальнай кінастудыі "Беларусьфільм" рэжысёра Сяргея Сычова працягвае лінію дзіцячага кінематографа, па якой, сярод іншага, ведаюць беларускае кіно. Ужо цяпер яго можна паглядзець, у прыватнасці, у кіназалах Гомельшчыны — прычым нярэдка, як днямі ў Калінкавічах, у фармаце сустрэчы з творчай групай...

Народны артыст Беларусі Аляксандр Ткачонок пад час здымак фільма. / Фота Віктара ЗАЙКОЎСКАГА прадастаўлена Нацыянальнай кінастудыяй "Беларусьфільм".

УВАГА!

ПРАЦЯГВАЕЦЦА ПАДПІСКА
НА ГАЗЕТУ "КУЛЬТУРА"

ІНДЫВІДУАЛЬНЫ ІНДЭКС — 63875
ВЕДАМАСНЫ ІНДЭКС — 638752

Форум

Аб'яцанага чатырнаццаць гадоў чакаюць

Ці радуець вока пустыя шыбы і прахалода ў СК?

Гэтым разам пад час пятага па ліку аўтатура наша "Хонда" пракаціла нас па Міншчыне, Віцебшчыне і Магілёўшчыне. І ў чарговы раз пабачылі шмат цікавага. Пад час вандроўкі дарэчным падалося параўнанне: у лепшым сваім "варыянце" сельскі работнік культуры на сёння — нібыта хутаранін: няма важкай дзяржаўнай падтрымкі, значыць спадзявацца трэба толькі на ўласны хлебаробскі талент. Скажам, замест неўраджайнай пшаніцы вырошчываць гарантаваную па хоць нейкай аддачы бульбу, памяншаць "грошанасычаны" трактар на вясёлага каня — і выжыць, і адкласці капейчыну, і не баяцца заўтрашняга дня, і знайсці сябра-спонсара, які адрамантуе табе цвілы ад дажджу дах... Чым не аптымізацыя ў самым здравым сялянска-гаспадарчым працытанні? Толькі вось прынцып такой разумнай самадастатковасці спрацоўвае не паўсюль. Таму і скіроўваемся пастаянна на раёны, каб адшукаць сярод пустазелля ядранае зерне станоўчага вопыту, што прарасце нават на занябаным палетку.

Яўген РАГІН, Кастусь АНТАНОВІЧ,
Мінск — Мінская вобласць — Віцебская вобласць —
Магілёўская вобласць — Мінск

Музей смалы: мроі і ява

Смалявічы аб'яцаюць стаць горадам-спадарожнікам Мінска. Нічога не маем супраць. Такое рашэнне нашых уладаў скіравана найперш на якаснае паляпшэнне сацыяльна-бытавых умоў гэтага мястэчка **Мінскага раёна**. Планы, што і казаць, амбітныя. Гэта што ж трэба зрабіць, каб смалявіцкая інфраструктура нічым не адрознівалася ад сталічнай? А пакуль Смалявічы звычайны раённы цэнтр, гэтакі ж, як Капыль ці Крупкі...

Але цікавіла нас не горадабудуніцтва. Ведалі, што ў Смалявічах ствараецца музей смалы. Цікавіла, у якой стадыі рэалізацыі знаходзіцца гэты незвычайны і брэндавы для вобласці праект. Пераканаўся, што для мясцовых жыхароў ён зусім неаб'якавы. Кожны з мінакоў упэўнена скіроўваў нас да музейнага будынка, што знаходзіцца насупраць банкаўскай установы. Так што часу не гублялі і вельмі хутка пазнаёміліся з Кацярынай Галадок і Палінай Хлюпневай. Першая — дырэктар работнай групы па стварэнні Сма-

лявіцкага раённага краязнаўчага музея, другая — галоўная захавальніца музейных фондаў. Так, музея ў райцэнтры пакуль няма, а фонды налічваюць ужо амаль шэсць тысяч прадметаў і 31-у музейную калекцыю. Чаму склалася такая сітуацыя?

Разбіраліся ў ёй нядоўга. Як распавялі Галадок і Хлюпнева, работная група ўзнікла яшчэ ў 2000 годзе. Абласны музей у Маладзечне дапамог распрацаваць канцэпцыю будучай установы. Канешне, хацелася, каб была яна непадобнай на іншыя. Вось тады "смаляная" ідэя і стала асновай згаданай канцэпцыі...

Паліну Хлюпневу можна слухаць бясконца, яна ведае гісторыю раёна да драбніц і канкурэнтаў у гэтай справе не мае. Вось паслядоўны расклад яе думак. Смалявіччына — лясное царства. Падзелкі з драўніны паказаць у экспазіцыі нескладана. А вось здабычы смалы... Для гэтага патрэбна лясная натура, чытай — музейны філіял у лесе. Можна прыстасаваць пад яго ўрочышча Шыпяны, дзе захаваўся старасвецкі парк Ваньковічаў. Можна паказаць турыстам і тэхна-

логію лесасплаву. Хто што ведае на сёння пра рамяство і рыштунак пльэтагона? Але калі няма музея, якая можа быць гаворка пра філіял?..

Цікава, што запраўляў лясной гаспадаркай у Смалявічах Бэрка Суцін. Па словах Паліны Хлюпневай, быў ён адным з дзясці самых буйных лясных магнатаў царскай Расіі. Сплаўляў лес, прадаваў смалу, драўляныя цвікі для ботаў, каніфоль, меў у Мінску гасцініцу "Гарні". А вось да высокага мастацтва ставіўся з аб'якавасцю. Мастак Хаім Суцін імкнуўся пераутварыць Бэрку ва ўласнага фундатара. Дарэмна, бо той раз і назаўжды вывёў для сябе жыццёвы прынцып: магнат мастаку-бедаку не сябра. Колькі свету гадоў, столькі і гэтак прынцыпу... І кожная з гісторый захавальніцы фондаў — цікавейшая за папярэднюю. Але час вяртацца да галоўнага...

Пра перспектывы ўзнікнення новага музея і развіццё культуры сяла на Міншчыне і Віцебшчыне чытайце на старонках 10 — 11.

Афіцыйна

Высокая прызнанне ад Беларусі

Днямі Прэзідэнт краіны ўзнагародзіў высокімі дзяржаўнымі ўзнагародамі замежных дзеячаў культуры і мастацтваў. Пра гэта паведамляе Прэс-служба Кіраўніка дзяржавы.

За значны асабісты ўклад у развіццё і папулярнацыю класічнага мастацтва, вялікія заслугі ва ўмацаванні культурных сувязей паміж Расійскай Федэрацыяй і Рэспублікай Беларусь мастацкі кіраўнік і галоўны дырыжор Дзяржаўнага камернага аркестра "Віртуозы Масквы", прэзідэнт Маскоўскага міжнароднага дома музыкі Уладзімір Співакоў узнагароджаны ордэнам Францыска Скарыны. Адпаведны Указ Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь Аляксандр Лукашэнка падпісаў 24 лютага.

За значны асабісты ўклад ва ўмацаванні і развіццё беларуска-літоўскага супрацоўніцтва ў галіне культуры, захаванне нацыянальных традыцый і папулярнацыю беларускай культуры за мяжой Прэзідэнт Рэспублікі Беларусь узнагародзіў медалём Францыска Скарыны дырэктара Літоўскага мастацкага музея Рамуальда Будрыса і былога саліста Літоўскага нацыянальнага тэатра оперы і балета Яўгена Васілеўскага. Указ аб гэтым падпісаны Аляксандрам Лукашэнкам 25 лютага.

Гэта было яшчэ на пачатку тэатральнага сезона. Вырасьлі даведацца, якімі прэм'ерамі збіраюцца здзівіць глядача несталічныя драматычныя тэатры. У Інтэрнэце выпадкова трапіў на старонку бабруйскага гарадскога партала, дзе і знайшоў інфармацыю такога кшталту. Сярод заяўленых пастановак Магілёўскага абласнога тэатра драмы і камедыі імя В.І. Дуніна-Марцінкевіча значыўся спектакль па п'есе Васіля Ткачова "Без Ягора будзе гора". У анатацыі паведамлялася пра выканаўцаў галоўных роляў у спектаклі, каротка быў выкладзены сюжэт. А далей я прачытаў фразу, якая прымусіла задумацца і якую цытую далей: "Спектакль прызначаны для паказу ў аграгарадках, санаторыях і сельскай мясцовасці, але, магчыма, яго ўбачаць і бабруйчане". Дык што ж гэта за такое тэатральнае мастацтва, якое, магчыма, убачыць гарадскі глядач, а магчыма — не ўбачыць?

Адна з зорак бабруйскага тэатра — заслужаны артыст Рэспублікі Беларусь Аляксандр Парфяновіч, выканаўца галоўнай ролі ў гэтай пастаноўцы — за доўгія гады "напрацаваў" свайго глядача менавіта ў Бабруйску. Які сэнс пазбаўляць гэтага глядача сустрэчы са сваім акцёрам? Дый потым, перш чым вывозіць спектакль, яго трэба як след "абкатаць" на роднай сцэне. Прынамсі, мне ўсё гэта бачыцца акурат у такой паслядоўнасці, асабліва — з улікам двух дзесяцігоддзяў службы ў абласным тэатры.

Не сакрэт, што мастацкія кіраўнікі (або галоўныя рэжысёры), плануючы працу тэатраў, звычайна зыходзяць з унутраных патрэб і дзеляць рэпертуар на тры умоўныя кірункі: інтэлектуальныя спектаклі, спектаклі для касы і дзіцячы рэпертуар. А той, хто падаваў інфармацыю для бабруйскага партала, нібы вывёў новы кірунак у рэпертуарнай палітыцы: спектаклі для аграгарадкоў і санаторыяў!

Аднак, адкладзем жарты! Абслугоўванне жыхароў сельскай мясцовасці — адзін з пунктаў выязной і гастрольнай дзейнасці тэатраў. Аграгарадок — гэта не Марс. Там жывуць людзі, і набор забаў для іх, як правіла, мінімальны. Што можа прапанаваць тэатр вясковаму глядачу? Якім павінен быць па форме і змесце спектакль, прызначаны для паказу ў сельскай мясцовасці? І

Тэатр за Мінскай кальцавой: ёсць такое слова — план!

"Жэсць!" ці спектакль "толькі для аграгарадка"?

ці гатовы самі жыхары выкладваць грошы за тэатральныя відовішчы? З такімі пытаннямі я звярнуўся да кіраўнікоў і рэжысёраў тых тэатраў, якія знаходзяцца ў рэгіёнах.

Варыянт першы. Сталы пракат

"Геаграфія выязной дзейнасці Мінскага абласнога драматычнага тэатра — шырокая, — паведаміў яго дырэктар Юрый КРЫВЕНЬКІ. — Гэта Палачаны, Бярэзінскае, Краснае, Вяжуці, Лебедзева, Чысць... Сюды ўваходзіць так званая Нарачанская зона, дзе знаходзіцца мноства санаторыяў, і раён пасёлка Радашковічы, у якім размяшчаюцца дзіцячыя летнікі.

Нам ёсць што прапанаваць сельскаму глядачу. Папулярнасцю карыс-

Адзін малады калега, адпрацаваўшы два гады па размеркаванні ў маладзечанскім тэатры, адмовіўся ад прапановы супрацоўнічаць і надалей на дагаворнай аснове. Ён казаў, што не супраць прыезджаць з Мінска і іграць свае нешматлікія ролі. "Але выпраўляцца на выезды — гэта жэсць!"

святло, гук, касцюмер, рэквізітар і гэтак далей. Таму на выезд мы стараемся пасылаць спектаклі з найменшай колькасцю акцёраў.

Я выступіў з ініцыятывай аднавіць спектакль "Нязваны госць" па п'есе Святланы Бартохайвай, які калісьці з поспехам ішоў на сцэне тэатра. Мэта яго другога "нараджэння" — гэта менавіта пракат па аграгарадках і санаторыях. Спектакль вельмі мабільны, там занята ўсяго два акцёры. Думаю, гэтая гісторыя знойдзе свой водгук як у гарадскога, так і ў сельскага глядача..."

Наколькі запатрабавана выязное абслугоўванне жыхароў сельскай мясцовасці ў іншых тэатрах краіны
чытайце на старонцы 5.

Фактаграфія

Заяўкі

на ўдзел у конкурсах XXIII Міжнароднага фестывалю мастацтваў "Славянскі базар у Віцебску" прымаюцца да 15 сакавіка Міністэрствам культуры краіны па адрасе: 220004, г. Мінск, пр-т Пераможцаў, 11.

Ахоўныя зоны

для парахавага склепу Брэсцкай крэпасці і для колішняй сядзібы Прушынскіх у вёсцы Каралішчавічы на Міншчыне зацверджаны Міністэрствам культуры Беларусі.

Карціну "Ева",

што набыта "Белгазпрамбанкам" на аўкцыёне "Sotheby's", пакажуць на выстаўцы "Дзесяць стагоддзяў мастацтва Беларусі". Гэта другая работа Хаіма Суціна, набытая банкам, пасля "Вялікіх лугоў у Шартры".

55 гадоў

споўнілася нашаму Беларускаму дзяржаўнаму цырку. У сваім віншаванні міністр культуры краіны Барыс Святлоў адзначыў прызнанне калектыву сярод прафесіяналаў свету.

Фотавыстаўка,

прывечаная Уга Чавесу, праходзіць у Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі. Экспазіцыя пад назвай "Пяць гадоў — пяць візітаў" дэманструе атмасферу сяброўства паміж Беларуссю і Венесуэлай.

Фотасюжэт нумара

Крэатыў + гусь =...

У Касцюковіцкім раёне Магілёўшчыны па традыцыі зладзілі "Гусіны кірмаш", які праводзяць толькі тут. Падрабязнасці на старонцы 10.

Мізансцэны "Гусінага кірмашу". / Фота Людмілы СМАЛЯКОВАЙ

"Нашых публіка не бачыць ва ўпор..."

У маі на "Еўрабачанні-2014" у Даніі нашу краіну прадставіць спявак ТЭА (ён жа — Юрый Вашчук) з песняй "Cheesecake". Беларускі адборачны тур да гэтага конкурсу, як вы памятаеце, скончыўся традыцыйным "разборам палётаў", калі дуэт "Макс Лорэнс & ДзіДзюля" аспрэчыў вынікі "спяборніцтва", заявіўшы вусна і эпістальна, што на самой справе пераможцам з'яўляецца ён. Але страціўшы бушавалі нядоўга: пераглядаць вынікі адбору не сталі. Маё інтэрв'ю з Юрыем-Тэа, што задумвалася як візітоўка артыста і перарасло ў сур'ёзную гутарку з узніманнем шэрагу праблемных кропак айчыннага шоу-бізнесу, і пачалося з успамінаў пра тую гісторыю...

Няпростое інтэрв'ю з прадстаўніком Беларусі на "Еўрабачанні-2014"

— Уяві сябе на месцы дуэта "Макс Лорэнс & ДзіДзюля": задумаў бы бучу?

— Не.

— Гэта значыць, як я разумею, для цябе не ўсе сродкі добрыя ў адстойванні свайго пункта гледжання?

— Я, вядома, аспрэчу чыёсьці меркаванне, якое датычыцца маёй творчасці, калі буду абсалютна ўпэўнены, што не "налажаў" у нейкай песні або аранжыроўцы. Але да публічнай сваркі дакладна не дайшло б. Сам я, дарэчы, у чужую творчасць не лезу і нікога не вучу, што і як трэба рабіць.

— А ў цябе ёсць класная тэорыя, чаму практычна кожны адбор на "Еўрабачанне" ў нашай краіне заканчваецца грызней?

— Артысты ж — людзі ранымыя, вельмі эмацыйныя. І любую сваю няўдачу яны пры-

маюць блізка да сэрца, аж да пякучай крыўды. Адсюль і выкід адрэналіну, абвінавачванні ўсіх і ўся. Хтосьці потым супакойваецца, іншы ж і праз гады не можа камусьці нешта дараваць...

— Ага, а некаторыя айчынныя выканаўцы кашулю гатовы парваць на сабе і на саперніках, абы трапіць на "Еўрабачанне", хіба не так?

— Мне таксама гэтак жа здаецца. У 2008 годзе мы разам з Ганнай Благавай спрабавалі сваю ўдачу ў адборы — не атрымалася, але пасля гэтага свет для нас з ёй не паваліўся. Трэба прасцей успрымаць конкурс. Я не кажу, што на яго варта адпраўляць кандыдую самадзейнасць, але ставіцца да "Еўрабачання", нібы да Алімпіяды, няправільна...

— Ты змяніў бы, каб меў магчымасць, што-небудзь у беларускім "Палажэнні аб правядзенні Нацыянальнага адборачнага тура Міжнароднага тэлевізійнага конкурсу песні "Еўрабачанне"?

— Не думаў пра гэта. Але ўсё на водкуп адным гледачам я не аддаваў бы дакладна. Таму што прыхільнікі таго або іншага засвечанага або адносна засвечанага артыста пры любым раскладзе галасавалі б толькі за яго, і шанцы выканаўцы, які мала каму вядомы, нават пры наяўнасці ў яго супервыдатнай песні, аказваюцца мізэрнымі. Я — за галасаванне і гледачоў, і прафесійнага журы.

А ты хто такі?..

— "Папрасую" цябе "чужымі рукамі". Адзін мацёры музычны журналіст здзіўляецца, што гэта, маўляў, за артыст такі: другі дзясятка гадоў працуе ў аркестры Фінберга і не выпускаў за гэты час ніводнага альбома, не даў ні аднаго сольнага канцэрта? Маўляў, каго мы пасылаем у Данію?!

— Цікавае выказванне... Што такое ў цяперашні час у нашай краіне ва ўмовах айчыннага шоу-бізнесу альбом? Справаздача перад тусоўкай, што ён у выканаўцы ёсць? У эпоху Інтэрнэту ККД ад яго выдання — мінімальны. Гэта на Захадзе пласцінка ўсё яшчэ з'яўляецца камерцыйным прадуктам, калі пад яе арганізуюцца тур, прома-акцыі. Я мог бы выпускаць тры альбомы — матэрыялу стае. Але рабіць гэта проста так, выкідваць грошы, загадзя ведаючы, што ты іх не адаб'еш... Навошта? Толькі, калі ёсць нагода. Зараз яна ў мяне з'явілася: "Еўрабачанне". Да таго ж, песня "Cheesecake", якую я буду там выконваць, нехарактэрная для мяне, у гэтым жанры я яшчэ да нядаўняга часу не працаваў, таму, быць можа, сапраўды мае сэнс запісаць альбом, які складаецца са стылістычна падобных на гэты трэк кампазіцый.

Працяг разваг Тэа пра айчынны шоу-бізнес чытайце на старонцы 6.

Алег КЛІМАЎ

"Еўрабачанне": ні года без скандалу...

— За той час, што ты ва-рышся ў шоу-бізнесе, паміж табой ды іншымі артыстамі здараліся скандалы, канфлікты на глебе творчасці альбо "калятворчасці"?

— Я абсалютна не скандальны чалавек, ніколі не правакаваў канфлікты і непаразуменні імкнуўся вырашаць мірным шляхам. Але сітуацыю, што ўзнікла пасля фінальнага адборачнага тура да "Еўрабачання", я не назваў бы скандалам, бо сам у той разборцы не ўдзельнічаў: ініцыятыву выяўляў толькі незадаволены вынікам бок. Але мне шкада, што падобнае стала ў нас нормай...

Трэба абмеркаваць!

Ці патрэбны сімбіёз гасцініцы і музея?

Сярод гасцініц, што рыхтуюцца да Чэмпіянату свету па хакеі-2014, будзе і змешчаная ў былым манастыры бернардынцаў, што ў сталічным Верхнім горадзе. Адкрыццё чатырохзоркавага комплексу адбудзецца ў красавіку. Акрамя размяшчэння ў гістарычным антуражы, гасцям будзе прапанавана экспазіцыя, звязаная з ладам жыцця бернардынцаў, пажарнай справай і гісторыяй транспарту. Дык ці спрацоўвае суседства турыстычнага жылля і музея на карысць апошняга?

— Апошнім часам вялікую папулярнасць у жыхароў Беларусі і іншых краін СНД набывае веласіпедны турызм. А пры перамяшчэнні на такім сродку ўнікае неабходнасць прыпынкаў на адпачынак і сон. Асабліва прываблівае, калі месца начлегу размешчана ў ціхіх, спакойных і прыгожых мясцінах. Напрыклад, у прастай сялянскай хаце, дзе аўтэнтыка спалучаецца з камфортам, якога патрабуе сучаснасць.

Леанід КУРОЎСКІ, начальнік аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Драгічынскага райвыканкама:

Пэўную колькасць людзей, асабліва моладзі, якая ладзіць пешыя турыстычныя паходы, зацікаўлівае ідэя адпачынку на прыродзе з адначасовым адукацыйным правядзеннем часу. Пры музеі народнай творчасці "Бездзежскі фартушок" ёсць такая ўнікальная экспазіцыя, як "Сялянскі падворак". Там наведвальнікам прапанаваны нумар у вясковай хаце з адпаведным інтэр'ерам і традыцыйнай кухня вёскі.

Пакулы такі нумар у нас толькі адзін, але рыхтуюцца і іншыя. Мяркую, музей і гасцініца разам робяць станоўчы імідж вёскі і прыцягваюць з кожным годам усё больш наведвальнікаў. Таму, лічу, для аўтэнтчных устаноў практыка стварэння такога суседства вельмі карысная. Тым больш, спецыялісты ў галіне турызму, у тым ліку і сельскага, заўжды нацэльваюць нас на кірунак развіцця гасцінічнага сектара, распрацоўкі адукацыйнага адпачынку і стварэння максімальна камфортных умоў для гасцей...

— Вядома ж, многія з гасцей нашага краю зацікаўліваюцца экспазіцыяй музея. На гэта, натуральна, уплывае размяшчэнне гатэля: пабудаваная ў 2004 годзе гасцініца "Заезны двор" знаходзіцца з боку будынка Музея традыцыйнай культуры Браслава і фактычна з'яўляецца паўнаватарскім аддзелам апошняга.

Да таго ж, у сценах гасцініцы прадстаўляе-

Надзея ДУДАРОНАК, дырэктар навукова-даследчай установы культуры "Браслаўскае раённае аб'яднанне музеяў":

на фотаэкспазіцыя, якая распавядае пра гісторыю млыноў Браслаўшчыны. Гэтая выстаўка падтрымлівае ідэю самога музея і спрыяе прыцягненню ўвагі да яго ў турыстаў. Таму, паглядзеўшы дадзеную фотаэкспазіцыю, многія пастаяльцы наведваюць Музей традыцыйнай культуры і Браслаўскі гісторыка-краязнаўчы...

Калі я ў час разнастайных семінараў і форумуў у Мінску або за мяжой распавядаю пра тое, што ў нас пры музеі ёсць гасцініца, — гэта выклікае здзіўленне і зацікаўленасць. Ідэя такога суседства, мяркую, вельмі ўдалая: яна спрыяе павелічэнню турыстычнай цікавасці да гістарычнай памяці нашага раёна, што вельмі ўдала: у нас ёсць, што паглядзець, і ёсць, дзе спыніцца.

К

Што каментуюць чытачы?

"Дыялог без крытыканства"

№ 5

Е.Рыбчинская: "Дзякуй, "Беларусь 3"! Мне падабаецца пазіцыя вядучага, але сам факт, што пра культуру даверана гаварыць доктару, сведчыць: мы, сучаснікі, духоўна хварэем не менш, чым цэлам..."

"Дык хто ў тэатры гаспадар?"

№ 5

Е.Рыбчинская: "Нельга тэатр ператварыць у фабрыку, нельга агулам усю культуру прымусяць зарабляць на ўсім... Не трэба насаджаць нашым дзецям мюзіклы... Тэатр павінен не забяўляць, а прымушаць думаць, вучыцца, перажываць і адукоўваць..."

"Звычайны сялянскі Бог..."

№ 6

Ales Susha: "Цудоўная выстаўка і добры артыкул-запытанне на яе. Лепшы, чым большасць "аналітычных" артыкулаў, што былі пра гэтую выстаўку..."

Топ-10 папулярных у лютым матэрыялаў на сайце газеты "Культура" www.kimpress.by

1. "Самасць Цэслера", інтэрв'ю журналістам "К" (занатаваў Ілья СВІРЫН), № 6.
2. "Статус UNESCO для...", аўтар — Кастусь АНТАНОВІЧ, № 4.
3. "Як не забыцца песні той даўняе вясны і годна адзначыць 45-годдзе "Песняроў", аўтар — Сяргей ТРАФІЛАЎ, № 5.
4. "Ефрасіння Іванаўна", аўтар — Ірына ГЛУШЭЦ, № 3.
5. "Траўкамураўка" спрэчная?..", аўтар — Алег КЛІМАЎ, № 4.
6. "А сіта для сублимацый бракуе...", аўтар — Ілья СВІРЫН, № 4.
7. "Ці быць "Берагіні"? І якой...", аўтар — Мікола КОЗЕНКА, № 6.
8. "Блюз на аргане Нэмэна", аўтар — Сяргей ТРАФІЛАЎ, № 5.
9. "Патэнцыял этнасу", аўтар — Аляксей РАГУЛЯ, № 3.
10. "Кантрапункты", аўтар — Вольга КЛІМУК, № 5.

Занатавала Вольга НАВІЦКАЯ

Па пытаннях размяшчэння рэкламы ў газеце "Культура"

звяртайцеся па тэлефоне +375 17 286 07 97 і па тэлефоне/факсе +375 17 334 57 41 альбо на электронны адрас kultura@tut.by

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы!

Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара. **Пішыце** на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркуйце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) альбо [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby)!

Дзяжурны па нумары

“Маленькі татаў герой”: пра адзін надпіс на дзіцячай маечцы

Сяргей ТРАФІЛАЎ,
галоўны рэдактар газеты “Культура”

З чаго пачынаецца любоў бацькоў да сваіх дзяцей? І — дзяцей да бацькоў? Усё проста і зразумела, але — вельмі асабіста для кожнага з нас. Апроч повязей крэўных ды кроўных, апроч дабра і пяшчоты, клопату ды невыказнай словамі любові, ёсць такія моманты, якія мы запамінаем і пасля прыгадваем: вось тады, у гэты самы момант, малыш падарыў усмешку ад свайго чарговага падзвігу маленькага чалавека і нагоду моцна-моцна прыціснуць немаўля да сябе...

Тэму для гэтай калонкі мне падказаў самы звыклы для маладога бацькі працэс апранання немаўляці. Калі з сынам сумеснымі намаганнямі (я — бо не надта назапасіў на той час спрыту, ён — бо спрыту ў ягоным ўзросце стае нават з лішкам) нацягвалі маечку, а песні-перакананні-цацкі ніяк не дзейнічалі, я і кажу:

— Які ж ты вёрткі, маленькі татаў герой! — і адразу ж лаўлю сябе на думцы, што чытаю “падказку” на самой маечцы. Так, “Маленькі татаў герой”, але — па англійску.

Наступным разам пра тое ж задумаўся, калі звыкла скарыстаў у падобнай сітуацыі пасаж аб “праменьчыку сонца” (надпіс “Ты маё сонечнае святло”). А былі ж яшчэ “Дзевяць месяцаў унутры”, “Мама + Тата = Я”, “Я люблю маму”, “Я люблю тату”, варыянт для бабуль і дзядуль — “Суперунучак”... Карацей, самыя простыя цёплыя словы, з якімі, на жаль, мадэльеры нашых буйных прадпрыемстваў, што арыентуюцца і на дзіцячае адзенне, відаць, не знаёмы. Бо слоў на “бодзіках”, “сліпкіках” ды іншых прадметах дзіцячага гардэробу, зробленых у Беларусі, наогул практычна няма. А тыя, што ёсць, — як правіла, не нашы: англійскія, польскія, італьянскія... Ды і яны часцей тэхнічныя альбо скарыстаны ў якасці элементаў узораў.

Хіба ў аднаго айчыннага ўласна дзіцячага брэнда бачыў нека серыю з адзеннем для малечаў і надпісамі кшталту “Сапраўдная бландзінка”. Ды ўсё ж я не пра такія жарты ад дарослых і для дарослых зараз.

Добра, а што ж ёсць на нашых адзежах для малечаў? Калі не гатовыя стракатыя малюнкi з тканіны-сыравіны, дык прынты з жывёльным светам, прычым — і з нашых шырот: коні, каровы, сабакі, каты, намалёваныя нярэдка надта ж “згалівуджана”, хаця і прывабна. А часам сустракаліся і абстрактныя выявы братаў нашых меншых, якія аказаліся нават для дарослага, падкаванага сяк-так у contemporary art, незразумелыя. Пашанцавала ж больш за ўсіх з нашай фаўны буслу, паколькі ён — інтэрнацыянальны сімвал “прыбаўлення ў сямействе”. Астатнія — кіты, васьміногі, кракадзілы, ільвы, тыгры, рыбы... А вось пра якога кемлівага зубра, відаць, нават ніхто і не задумваўся.

З самымі простымі цёплымi словамі, на жаль, мадэльеры нашых буйных прадпрыемстваў, якія арыентуюцца і на дзіцячае адзенне, відаць, не знаёмы... А тыя, што ёсць, — як правіла, не нашы: англійскія, польскія, італьянскія...

Тым больш пра... трактары на “бодзіках”! А ў адной з мінскіх сеткавых дзіцячых крам дакладна бачыў (праўда, з брытанскім дызайнам, пашывам у Бангладэш і ў пакунку з трох прадметаў, па кошце якіх удалося б узяць усяго паўтары адзінкі аналагічнага тавару айчыннага вырабу). І мне падаецца, што калі б узніклі прапановы для афармлення такога ж вырабу скарыстаць стылізаваныя трактары-белазы-мазы, то засталіся б яны ў сіце дызайнерскага адбору...

Не магу сабе ўявіць і дзіцячую маечку беларускага прадпрыемства з лагатыпам папулярнага айчыннага гурта, лепш нават легендарнага (я вось нека набыў такую для сына — навывраст — са знакам “Ролінг Стоўнс”). Але не атрымаецца тое, бо, па-першае, сваіх артыстаў мы не атаясамліваем з культавымі персонамі. Па-другое, культура перадачы такой сямейнай інфармацыі аб упадабаных у нас практычна не складалася (ну ці ж можна выбраць папсу трэцяга гатунку або блатны шансон, калі бацькі адкрылі для цябе якасныя рэчы “Песняроў”, “Сюзор’я”, “Уліса”, “Крамы”?). Па-трэцяе, ніхто не рызыкне масава запусціць такі тавар на рынак. Карацей, пра сітуацыю з тымі самымі трактарамі, якіх не пабаяліся брытанцы, і нагадваць не стану...

І ўсё ж вернемся да слоў. Іх нярэдка бывае складана адшукаць у пэўнай сітуацыі, але вельмі проста ды зусім не сорамна скарыстоўваць пэўныя формулы, няхай сабе і падказаныя дзіцячай маечкай. І я вельмі хачу прачытаць такія словы па-беларуску, вельмі хачу, каб яны аказаліся зразумелымі ды эмацыйна зараджанымі на добрае. Вось прамоўце “Сыночак Васілёчак”, “Андрэйка-верабеяка”, “Я ваш сонечны праменьчык!” і нават “Хто б вы думалі?” (памятаеце знакамітую песню, што брала ўдзел ад Беларусі ў дзіцячым “Еўрабачанні”?) — пачуецца прыемныя вам, а тым больш дзіцяці, гукі.

Падобнага кшталту надпісы — таксама праява сямейных каштоўнасцей, сэнсава і сутнасна значных слоў. Бо такая вось маечка з надпісам пра “маленькага татавага героя” становіцца натуральным крокам да моцнай сям’і. Бо твой герой — твой (!), родны, тым, кім ты ганарышся з першых дзён ягонага жыцця.

Тэндэнцыі

Тэатр за Мінскай кальцавой: ёсць такое слова — план!

Брэст і пасляховыя гастролі ў Баранавічах ды Ляхавічах. Сітуацыя ж з вязной дзейнасцю па раёне можа змяніцца сёлета, паколькі тэатр збіраецца набыць аўтобус.

Я думаю, што ў рэпертуары кожнага тэатра ёсць свае вязныя спектаклі. Так, у нас — тузін вязных пастановак і дзве дзіцячыя. Яны розныя па жанрах: гэта і маладзёжная драма, і камедыя, і класіка — беларуская і руская. Ёсць што паказаць гледачам, але не на ўсіх пляцоўках можна размясціць дэкарацыі. Напрыклад, спектакль “Гаральд і Мод” быў вельмі цёпла прыняты ў Баранавічах. Чым не варыянт для выезду? А яшчэ маладзёжная драма “Я так хачу

Абрэвіатура гамяльчанамі расшыфроўваецца, як Гомель, Добруш і Рэчыца.

“Наш тэатр гарадскога падпарадкавання, таму першачарговая задача, якая стаіць перад намі, — абслугоўванне гарадскога гледача. У плане работы значыцца пункт па абслугоўванні сельскага гледача. Гэта зусім невялікі працэнт, парадку 8 — 10 выездаў за сезон. Натуральна, мы не вывозім пастановкі накшталт “Маркітанткі Ганны Фірлінг” па Бертольдву Брэхту. Гэтую функцыю выконваюць спектаклі выхаднога дня, такія як “Некамедыя” У.Рудава, “Вячэра з дурнем” Ф.Вэбера і іншыя. З дзіцячага рэпертуару — “Залатое сэрцайка”, “Кот у ботах” Ш.Перо, “Стойкі алавынны салдацік” Г.-Х.Андэрсана. Звычайна мы прапануем патэнцыйным заказчыкам азнаёміцца з анатацыямі да спектакляў, якія размешчаны на сайце тэатра, каб яны змаглі

“Жэсць!” ці спектакль “толькі для аграгарадка”?

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 2.)

**Варыянт другі.
Амаль без выездаў, бо...**

Распавядае рэжысёр Палескага драматычнага тэатра з Пінска Павел МАРЫНІЧ: “Наш тэатр не выезджае ў сельскую мясцовасць, паколькі ў нас адсутнічае свой аўтатранспарт. Аднак жыхары раёна — частыя госці на нашых спектаклях. У гастрольнай дзейнасці ж летась было два яркія моманты: паездка на Міжнародны тэатральны фестываль “Белая Вежа” ў

дадому!”, камедыя “Кветкі прывінцы” — спектакль, які пераносіць гледача ў 1990-я. Яшчэ і казкі... Астатняе — гэта выбар арганізатараў і гледача”.

**Варыянт трэці.
Гастролі па... ГДР**

Дырэктар — мастацкі кіраўнік Гомельскага гарадскога маладзёжнага тэатра Юрый Вута — натура творчая, таму свой адказ ён пачаў з жарту ў тэму, які надзвычай папулярны ў іхнім тэатры. “Куды мы ездзім? Мы гастроліруем па ГДР!”.

самастойна зрабіць выбар. Сцэна тэатра — маленькая і вельмі спецыфічная, таму дэкарацыі спектакляў падыходзяць практычна да любой пляцоўкі”.

**Варыянт чацвёрты.
Пакуль хіба што летнікі...**

Галоўны рэжысёр Мазырскага драматычнага тэатра імя Івана Мележа Раман Цыркін узгадаў сваю даўнішнюю пастановку “Калі б Адам не саграшыў...” — фарс па матывах п’ес “Конскі партрэт” і “Пісаравы імяніны” У.Галубка і

Вяртаючыся да надрукаванага

Які лёс чакае “Берагіню”?

Публікацыя ў “К” артыкула этнахарэографа і заснавальніка фестывалю “Берагіня” Міколы Козенкі выклікала рэзананс сярод чытачоў, якія занепакоены далейшым лёсам гэтага этнапраекта. Сёння мы публікуем чарговы ліст.

“Колькі гадоў мінула з часу, калі ўпершыню адбылася падзея, якая стала святам для многіх пакаленняў Акцябрскай зямлі! З 1999 года яна прымае гасцей “Берагіні”.

З кожным разам павялічваецца колькасць гасцей і ахвотных дакрануцца да вялікага свята фальклорнага мастацтва. Важна, што фестываль выходзіць моладзь згодна з традыцыямі нашай краіны. Яго карысць — не толькі ў прэзентацыі традыцый: “Берагіня” ўплывае на стасункі між людзьмі розных пакаленняў.

“Берагіня” — дасягненне не толькі аднаго раёна, а і ўсёй рэспублікі. Пашырэнне яе ідэі, канцэпцыі — важны крок у будаўніцтве беларускай будучыні. Інакш кажучы, пашырэнне межаў фестывалю — неабходнасць часу.

На сённяшні час сіламі аматараў фальклору, даследчыкаў і практыкаў народнай культуры, збіральных і ахоўнікаў народнага багацця ў Мінску існуе свой фальклорны рух. Ён ахоплівае школы, ВНУ, цэнтры народнай творчасці, нават вуліцу (у цёплае надвор’е ў розных раёнах Мінска на адкрытым паветры ладзяцца танцы), а таксама стварае падмурак для ажыццяўлення новых адукацыйна-культурных праектаў.

Адзін з такіх праектаў — вечарыны, арганізаваныя клубам “СІТА” і музычнай капэлай “На таку”, якія даюць магчымасць кожнаму дзедаці пра народную харэаграфію і пачуць старадаўнія спевы.

Знакавай з’явай з’яўляецца конкурс беларускіх танцаў “Мяцеліца”, які ўпершыню быў праведзены ў Мінску 14 снежня 2013 года. Ён сабраў танцавальныя пары з пяці абласцей краіны, аб’яднаў разам старэйшае пакаленне і моладзь, прадэманстравалі размах танцавальнай культуры беларусаў. Тое, што адбылося, трэба было бачыць!

Вынікі іх чарговы раз падкрэсліваюць неабходнасць захавання, пераймання і папулярнага народнай традыцыйнай культуры сярод шырокага кола насельніцтва, асабліва сярод малодшага пакалення.

Моладзь, дый не толькі, як засведчылі “Берагіня” і “Мяцеліца”, імкнецца да гісторыі, гатовая пашыраць веды аб традыцыях. Ідэя “Берагіні”, распрацаваная Міколам Козенкам, сёння дае плён і стварае рэальныя магчымасці для практычнага засваення найбагацейшай культурынай спадчыны Бацькаўшчыны! Я ўпэўнена, што праз духоўнае адраджэнне народа, праз “Берагіню” можна дасягнуць значных поспехаў і ў эканоміцы нашай краіны!..

Кацярына ШЭЙКА,
г.п. Акцябрскі — Мінск”

Сітуацыя

Днямі ў рэдакцыю прыйшоў ліст з Гродна — неабывяквы гараджане хваляюцца за лёс лесвіцы, пабудаванай больш за 60 гадоў таму.

“Гэтая лесвіца вядзе з цэнтра горада — вуліцы Вялікая Траецкая — на сучасную вуліцу Завяршчызна каля гродзенскага стадыёна “Нёман”. Аб’ект архітэктуры знаходзіцца ў жудасным стане: пліты правальваюцца, прыступкі прасядаюць.

Пра лесвіцу расказаў мясцовы краязнаўца Януш Паруліс: “Калісьці я быў ў Германіі і бачыў падобныя лесвіцы. Па маіх даных, яе пабудавалі немцы пад час Вялікай Айчыннай вайны — каб нямецкія афіцэры, што жылі тут на Лермантава, Цаглянай і Яснай, маглі хадзіць са штаба дадому. Яшчэ гадоў пятнаццаць — дваццаць таму на плітах можна было прачытаць знакі, але я не ведаю той мовы, на якой былі тыя надпісы, і таму не магу сказаць, што гэта за сімвалы”.

Разам з тым, прынамсі, некаторыя мясцовыя жыхары кажуць, што частка лесвіцы была пабудавана вязнямі гродзенскага гета, а камяні для пабудовы — надмагільныя камяні з яўрэйскіх могілак, якія калісьці размяшчаліся на месцы сучаснага стадыёна “Нёман”. Мясцовыя жыхары неаднаразова звярталіся да ўладаў горада, каб быў зроблены рамонт гэтага аб’екта, аднак праца да сённяшняга часу так і не была праведзена. Спецыялісты толькі дабудавалі сучасную частку ў выглядзе драўлянага мосту.

Андрэй МЯЛЕШКА, журналіст
Гродна”

Л.Родзевіча. Ён прапаноўваў зрабіць пракат гэтага спектакля па аграгарадках у зімовы перыяд, калі працы ў вёсцы зведзены да мінімуму. Аднак гэтай ідэі не наканавана было спраўдзіцца.

“Мы да гэтага часу не змаглі аднавіць увесь рэпертуар пасля леташняга пажару, які здарыўся ў тэатры. А гэта — касцюмы, дэкарацыі, рэквізіт. У цяперашні час выязная дзейнасць тэатра абмежавана паказам казак у дзіцячых летніках раёна.

А што да рэпертуару, які ставіцца адмыслова для жыхароў аграгарадкоў... Дык ці ёсць у ім месца адказнасці за эстэтычныя крытэрыі, актуальнай гаворцы пра час, раскрыццю акцёраў па-новаму, гульні ў форму?.. Дый ці стануць “запарвацца” адміністратары, маркетологі, каб дакладна падаваць і прадаваць такія творы на розную аўдыторыю?

Матэматыка і “Жэсць!”

Выезд — справа затратная, бо гэта аднадзённы сутачны, памножаны на колькасць артыстычнага і тэхнічнага персаналу. А заправіць бакі гаручым з улікам кіламетражу “туды — назад”, адлічэнні на амартызацыю аўтатранспарту? Няма свайго аўтобуса і грузавіка — дадавай соды кошт арэнды. Калі спектакль прадаецца па білетах, то трэба заплаціць свой працэнт пазаштатным распаўсюджвальнікам на месцах. І аўтарскія адлічэнні аўта-

Алег ЧЭЧАНЕЎ, акцёр, рэжысёр

ру п’есы ды пастановачнай групе: рэжысёру, мастаку-пастаноўшчыку і стваральніку арыгінальнай музыкі.

Розніца паміж зборам і выдаткамі трапляе ў “засекі” тэатра. Кожны кіраўнік устанаўлівае сваю планку рэнтабельнасці. Апускацца ніжэй — значыць працаваць сабе на страту. Урэшце, выязная дзейнасць тэатраў — гэта хутчэй сацыяльная палітыка, звязаная з арганізацыяй вольнага часу ў тых месцах, якія ніяк не падыходзяць пад вызначэнне “культурны цэнтр”. Нельга не сказаць і пра асветніцкае ды адукацыйнае значэнне. І самае галоўнае — кожнаму тэатру ў сілу спецыфікі даведзена пэўная колькасць спектакляў, якую неабходна адпрацаваць за год. Ёсць яшчэ фінансавы план, план па глядачах. І гэтыя паказчыкі пакуль ніхто не збіраецца адмяняць.

...Памятаю час, калі ў разліковым лістку акцёра меўся радок кштатлу “за складанасць працы пад час выездаў”. Ёна зразумела — час

у дарозе, не зусім звыклія ўмовы размяшчэння ў так званых грымёрных. Потым гэты радок замянілі чымсьці іншым. Стабільным засталіся штодзённыя выязныя. Цяпер гэтая сума складае 30 тысяч рублёў. Ці хапае яе тады, калі выезд уключае два спектаклі — ранішні і вячэрні — або пераезд з кропкі на кропку — пытанне рытарычнае. Таму пра матэрыяльныя выгоды персаналу ад “сельскіх гастролей” казаць не выпадае.

Ды і спектакль губляе некаторыя свае якасці на выездзе. Асабліваці плячоўкі часам прымушаюць перакройваць пастаноўку ў працэсе — уваходы, выходы, мізансцэны, адсутнасць неабходнага для стацыянарных умоў зацяжнення і выканання ўмоў светлавой партытуры. Усё тое не спрыяе ўзнаўленню на новай плячоўцы эфемернай з’явы, якая называецца атмасферай спектакля. І яшчэ. Адзін малады калега, адпрацаваўшы два гады па размеркаванні ў маладзечанскім тэатры, адмовіўся ад прапановы супрацоўнічаць і надалей на дагаворнай аснове. Ён казаў пра тое, што не супраць прыязджаць з Мінска і іграць свае нешматлікія ролі. “Але выпраўляцца на выезды — гэта жэсць!” А што казаць акцёрам, якія жывуць у горадзе і часцяком вяртаюцца праз іх дадому бліжэй да апоўначы?

А што да рэпертуару, які ставіцца адмыслова для жыхароў аграгарадкоў... Дык ці ёсць у ім месца адказнасці за эстэтычныя крытэрыі, актуальнай гаворцы пра час, раскрыццю акцёраў па-новаму, гульні ў форму?.. Дый ці стануць “запарвацца” адміністратары, маркетологі, каб з улікам названага дакладна падаваць і прадаваць такія творы на розную аўдыторыю? Відавочна, што не. Таму лік “лайтвых” спектакляў для аграгарадкоў мае ўзрастаць, хоць, на маю думку, падобнай катэгорыі сцэнічных твораў папросту не існуе.

На маю думку...

Няякасна не хочацца? "Пішыцеся" ў Лондане...

Алена ЦЯЛЬКОВА, народная артыстка Беларусі, мастацкі кіраўнік фальклорнага калектыву “Купалінка”

Наколькі сёння ў грамадстве запатрабавана фальклорная музыка? З якімі клопатамі сутыкаецца калектыў, што папулярнае такі від спадчыны? Паспрабую адказаць на гэтыя пытанні праз прызму дзейнасці “Купалінкі”, творчы шлях якой пачаўся ў далёкім ужо 1966 годзе дзякуючы намаганням славутага Генадзя Цітовіча. Ад пачатку была заддзена высокая планка, якую мы не маем права апускаць.

Сёння, каб прывабіць патэнцыйнага слухача народнай музыкі, трэба прыкласці нямала намаганняў. Так, “Купалінка” прыцягвае публіку сваёй адметнасцю — стыльнымі сцэнічнымі касцюмамі, сакавітай беларускай мовай, адлюстраваннем народных звычаяў і традыцый — на сцэне можна ўбачыць і вясельны абрад, і Купалле, і тыя ж Каляды. Усё гэта складае тэатралізаванае дзейства. У адрозненне ад многіх калектываў мы маем, як я лічу, гарманічны сінтэз песні, музыкі, танцавальных элементаў. Усё гэта знітавана ў адной праграме. У выніку, на сцэне перад глядачом разгортваецца сапраўднае народнае свята.

Некалькі дзясяткаў замежных выступленняў гэтакім пацвярджэнне. Летась у нас было толькі 8 канцэртаў у Польшчы. Акрамя таго, “Купалінка” выступала ў Фінляндыі, Расіі, Украіне, Эстоніі, Літве і Францыі. І гэта не лічачы дзясяткаў канцэртаў у Беларусі.

Такая праца дазваляе прывабіць моладзь, якая звычайна складае на нашых канцэртах ці не палову глядзельнай залы. Я сваім артыстам заўсёды кажу: паважайце сябе і не падзяляйце аўдыторыю на сельскую або гарадскую. Заўсёды праграма мае быць прадстаўлена на высокім узроўні. Для нас не можа быць аўдыторыі першага ці трэцяга класа.

Яшчэ адзін сакрэт поспеху: разнастайнасць канцэртных праграм. Я фармірую адмысловую праграму пад кожнае мерапрыемства.

Пераканана, што ў любога музычнага калектыву павінен быць і якасны рэкламны матэрыял. Так, мы маем задуму выпусціць сувенірныя майкі з выявамі “Купалінкі”. Але ўсё ўпіраецца ў фінансы... А зрабіць прафесійны кліп без спонсарскай дапамогі сёння ўвогуле нерэальна. Калі прыязджаем на гастролі ў Маскву, адразу пытаюцца — а колькі ў вас спонсараў? І вельмі дзівяцца, калі адказваем, што ніхто, апроч дзяржавы, нас не падтрымлівае...

Вядома, трэба рухацца ў нагу з часам. А таму, акрамя канцэртаў, актыўна займаюцца і сваім удасканаленнем, творчай працай. Пашанцавала, што дапамагае нам у гэтым Беларуская дзяржаўная філармонія — і касцюмамі, і апаратурай.

А вось чаго не хапае, дык гэта студыйных альбомаў. На жаль, праблему вырашыць не проста. Хацелася б мець дыскі з рознымі нашымі праграмамі: акадэмічнай, фальклорнай, каляднай. Каб былі якасныя прафесійныя фанаграмы, неабходна добрая студыя, майстры па звядзенні. А рабіць няякасна зусім не хочацца. Адноічы вядомы гукарэжысёр сказаў: з вашымі пытаннямі едзьце запісваць альбом у Лондан... Задумваліся над рок-аздабленнем аўтэнтчнага фальклору. Рэальна зрабіць якасны музычны прадукт, але, з іншага боку, у Беларусі вельмі цяжка знайсці аранжыроўшчыка, які б змог арганічна звязаць фальклор і сучасную музыку.

Пераканана, што ў любога музычнага калектыву павінен быць і якасны рэкламны матэрыял. Так, мы маем задуму выпусціць сувенірныя майкі з выявамі “Купалінкі”. Але ўсё ўпіраецца ў фінансы... А зрабіць прафесійны кліп без спонсарскай дапамогі сёння ўвогуле нерэальна. Калі прыязджаем на гастролі ў Маскву, адразу пытаюцца — а колькі ў вас спонсараў? І вельмі дзівяцца, калі адказваем, што ніхто, апроч дзяржавы, нас не падтрымлівае...

Яшчэ адзін наш клопат — візуалізацыя сцэны на канцэртах. Той жа відэашэраг дазваляе стварыць адпаведную нашым песням атмасферу, паказаць каларыт народнай творчасці. У нас жа гэтага ўсяго няма, нават на сольных канцэртах у філармоніі. Там адсутнічае вялікі экран, на якім можна было б дэманстраваць відэа. Словам, пакуль няма тэхнічных магчымасцей. А таму даводзіцца ўводзіць у выступленне хаця б гукі прыроды, якія падкрэсліваюць лірычныя матывы беларускай народнай музыкі.

Гродзенскі краязнаўца Януш Парулліс апавядае пра гісторыю лесвіцы.

■ Каментарый з нагоды

Каб разабрацца ў сітуацыі, карэспандэнт “К” звярнуўся да галоўнага спецыяліста аддзела ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага гарвыканкама Наталлі ПАСЮТА.

На думку спецыяліста, праблема ляжыць больш не ў прававым, а ў эмацыйным полі. Справа ў тым, што лесвіца і сапраўды была пабудавана ў час Вялікай Айчыннай, абнаўлялася за кошт надмагільных камянёў з яўрэйскіх могілак. Па словах Наталлі Пасюта, гэты аб’ект важны для гістарычнага аблічча горада гэтаксама, як, скажам, ставутая брукаванка. Аднак лесвіца не ўключана ў Дзяржспіс гісторыка-культурных каштоўнасцей краіны. А таму можна ставіць пытанне пра добраўпарадкаванне ды рамонт. Па словах спецыяліста, догляд за аб’ектам ляжыць у кампетэнцыі жыллёва-камунальнай службы.

■ Ад рэдакцыі

Урэшце, дадамо, мемарыяльны аб’ект, калі ўлічыць, што лесвіца сапраўды была пабудавана вязнямі гродзенскага гета з надмагільных пліт, мог бы аказацца вельмі яркім і ўражальным сведчаннем пра адну з крываваў старонак гісторыі Другой сусветнай вайны. Асабліва сёлета, калі адзначаем 70-ю гадавіну вызвалення ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, такі мемарыял, падаецца, мог бы аказацца не менш пераконаўчым, чым работа Пітэра Айзенмана ў Берліне, якую мы згадвалі ў № 8. Нават звязаўшы на адрозныя маштабы памятных мясцін.

Лесвіца ў...

Сёння лесвіца выглядае так. Фото Андрэя МІЛШКІ

Няпростое інтэрв'ю з прадстаўніком Беларусі на "Еўрабачанні- 2014"

— Добрыя вы людзі, артысты. Возьмеш кожнага паасобку — добры чалавек, а памкняцца "кагалам" за кулісы, дапусцім, Нацыянальнай музычнай прэміі — серпентарый нейкі...

— Праўда? Ну, не ведаю... Так ужо і змеі?.. Ты пра тых, хто ў твар усміхаецца, а за спіной гадасці кажа? А ў тваім жыцці такога няма? У мяне роўныя, нармальныя адносіны з калегамі. З кімсьці лепш. Сярод іх ёсць добрыя прыяцелі, ёсць сябры.

— Назавеш?

— Сяброў? Калі ласка: Саша Нэма — даўно з ім маю зносіны; Лёня Шырын — не толькі мой саўтар, але і вельмі духоўна блізкі чалавек; Слава Нагорны з Лесяй Кодуш — слаўная пара, таксама сто гадоў з імі знаёмы. Аркестр — гэта наогул мая другая сям'я. А вяртаючыся да тваёй фразы пра серпентарый... Мне чамусьці здаецца, што, калі та-

2011-м у намінацыі "Адкрыццё года" Нацыянальнай музычнай прэміі. Да яе Тэа ад слухача хавалася, ці што?

— А Тэа паўстаў менавіта ў тым годзе, да таго быў (і ёсць) Юрый Вашчук. Я сябе цалкам камфортна адчуваў пад сваімі сапраўднымі імем і прозвішчам. Так, я пісаў песні сабе ды іншым, аранжыраваў, але з'яўляўся перш за ўсё адным з салістаў Нацыянальнага акадэмічнага канцэртнага аркестра краіны пад кіраўніцтвам Міхаіла Фінберга. А ў 2011-м рашыўся на тое, каб заявіць пра сябе і па-за калектывам, ну а паколькі тое, што я рабіў для сябе, у карані адрознівалася ад таго, што спяваў у Міхаіла Якаўлевіча, то натуральным было і з'яўленне псеўданіма.

— Тэа-Вашчук сёння — тройчы лаўрэат Нацыянальнай музычнай прэміі — амаль, як Домрачава на сочинскай Алім-

— Ты лепш за мяне ведаеш, як не такая ўжо і маленькая частка беларускай публікі — у першую чаргу моладзь — ставіцца да нашых выканаўцаў. Самая станоўчая фраза на адрас артыста з вуснаў такіх меламанаў: "А хто гэта такі?" Крыўдна?

— І так, і не. Не крыўдна таму, што я ведаю, як слухачы рэагуюць на мае песні, прызнаючы іх якасць: "О, класная рэч, што за расійскі спявак?". А вось у пэўнай ступені крыўдна, што нашых музыкантаў частка беларускай публікі ва ўпор не бачыць. Але ж так было заўсёды — у Саюзе і пасля яго распаду: лепшая майка — імпартная майка, а ўсё, што зроблена ў нас, — дрэнна. Я не ведаю, як пераламаць сітуацыю, таму што па тэлебачанні і радыё беларускіх артыстаў круцяць — шмат альбо не, — але круцяць. Хтосьці можа

Школа Міхаіла Фінберга

— Міхаіл Фінберг не казаў, чаму ён цябе ўзяў да сябе ў аркестр?

— На гэтую тэму мы з ім не размаўлялі!.. А як узяў? Пасля таго, як я яшчэ ў 11-м класе стаў лаўрэатам конкурсу "Зорная ростань", мне патэлефанавала яго вядучая Алена Спірыдовіч, і сказала, што Міхаіл Якаўлевіч запрашае мяне на праслухоўванне, даўшы нумар яго тэлефона. Я патэлефанавала — Фінберг зняў трубку, але... не прызнаўся, што гэта ён са мной гаворыць. Пытаецца: "Ведаеш такога Фінберга?" "Вядома, ведаю!" — "Ён хоча цябе праслухаць, прыязджай". Я жудасна баяўся, ногі дрыжалі: гэта ж той самы Фінберг, які "Адгадай мелодыю"... Узяў з сабой фанэграмы, выканаў некалькі песень, ён выслухаў — і прапанаваў мне папрацаваць у яго нейкі тэрмін, не ўваходзячы ў калектыў, каб зра-

"Нашых публіка не бачыць ва ўпор..."

(Заканчэнне. Пачатак на старонцы 3.)

...што да сольных канцэртаў, то "мацёры музычны журналіст" проста не ведае, што яны ў мяне былі і ёсць, — працягвае Тэа. — А наогул, падыход своеасаблівы: калі ў артыста няма пласцінак, няма канцэртаў, то яму няма чаго рабіць на "Еўрабачанні". А як жа тыя праекты, якія ствараліся ў розных краінах спецыяльна пад конкурс? А як жа тыя спевакі, для каго конкурс стаў дэбютным ці адным з першых выступленняў — і адразу перад мільённай тэлеаўдыторыяй: напрыклад, той жа Рыбак?

— О'кей. Алена Ланская праіла канкурсантам, якія не валодаюць унікальным голасам, звярнуць у такім выпадку больш пільную ўвагу на візуальны складнік іх нумара для "Еўрабачання". Нефанаты Тэа маглі выплумаць яе словы, што называецца, у лоб: нейкі не ўнікальны голас у Тэа...

— Унікальнасць голасу — не ў яго сіле і не ў колькасці актаў. І спяваць — не значыць крычаць. "Еўрабачанне" — не конкурс вакалістаў, калі ты ўсім дэманструеш асаблівасці ніжняга рэгістру або здольнасць ўзяць залімітавую ноту. Усё гэта — выдатна, але калі песня нулявая, то і атрымаеш ты адпаведны бал. Глядач галасуе за ўсё ў сукупнасці: голас, песня, імідж, драматургія нумара, асобу артыста.

— А што, сапраўды, з візуалізацыяй і ў цэлым з падрыхтоўкай да "Еўрабачання"?

— Пакуль я не магу назваць таго, хто будзе ставіць нумар. Ідуць перамовы з прадстаўнікамі Расіі, Швецыі, нашымі харэографамі. Сам "падтачыў" аранжыроўку песні, нікога з замежных аранжыроўшчыкаў да гэтага працэсу падключыць не сталі. Займаюся з выкладчыкам англійскай мовы: канкрэтна працую над вымаўленнем, над песняй, каб яна спявалася, а значыць, слушалася нармальна. У рамках прама-тура будучы выступленні ў Літве, Латвіі і Галандыі. І на свой канцэрт у маскоўскім "Крокус Сіці Хол" запрасіла Дзіна Гарыпава — леташняя расійская ўдзельніца "Еўрабачання". Не выключана, што спяю там з ёй дуэтам.

"А вось у пэўнай ступені крыўдна, што нашых музыкантаў частка беларускай публікі ва ўпор не бачыць. Але ж так было заўсёды — у Саюзе і пасля яго распаду: лепшая майка — імпартная майка, а ўсё, што зроблена ў нас, — дрэнна. Я не ведаю, як пераламаць сітуацыю, таму што па тэлебачанні і радыё беларускіх артыстаў круцяць — шмат альбо не, — але круцяць. Хтосьці можа прапанаваць: давайце, маўляў, гвалтоўна ўкараняць беларускага артыста ў галовы беларускага слухача — масава і паштучна. Але маю сумневы, што нас пасля такога палюбця больш, — як бы прорва не павялічылася..."

кое і сустракаецца, то больш у дзяўчат, бо ў хлопцаў усё прасцей, а пра гендэрныя канфлікты "артыстка-артыст" я ўвогуле не чуў.

— А чыіх новых работ заўсёды чакаеш?

— Б'янкі. Я з Таняй пазнаёміўся, калі ёй было 14 гадоў. Яна была тады ну такая жывая, проста скакала ад энергіі, якая яе перапаўняла, — і творчай, і ўнутранай!..

— І выскачыла! (смяёмся. — А.К.)

— Саша Нэма цікавы. Але, ты ведаеш (нікому не ў крыўду), годных песень стала менш. Прадукту шмат, а выбраць няма з чаго. І тычыцца тое не толькі беларускай музыкі. Шоу-бізнес — гэта ж крывая, якая то ўверх, то ўніз. Зараз зацішыла ва ўсім свеце: няма артыста, па якім бы ўсе з глуду з'ехалі, няма такіх песень. Яма, карацей.

— Пра цябе шырокая публіка даведлася, па вялікім рахунку, пасля таго, як ты перамог у

п'ядзе! Перамога ў якой з намінацый — "Адкрыццё...", "Лепшы аранжыроўшчык" (2012), "Лепшы аўтар музыкі" (2013) — для цябе найбольш істотная і дарагая?

— У намінацыі "Лепшы аранжыроўшчык". На працу над аранжыроўкамі, быў перыяд, я марнаваў плейму часу круглыя суткі. Пастаянна не высыпаўся, прыходзіў на рэпетыцыі з чырвонымі вачыма. Але затое як жа было прыемна бачыць артыста, які пускаўся ледзь не ў скокі, пачуўшы мой варыянт!

прапанаваць: давайце, маўляў, гвалтоўна ўкараняць беларускага артыста ў галовы беларускага слухача — масава і паштучна. Але маю сумневы, што нас пасля такога палюбця больш, — як бы прорва не павялічылася...

— А прадзюсар Уладзімір Кубышкін мяркую, што сучасная айчынная папулярная музыка ў сваёй аснове — гэта тая ж савецкая эстрада сярэдняга ўзросту, перанесеная ў XXI стагоддзе. Таму яна і не можа за чапіць чалавека, які слухае Р.я.н.у.або.гурт "Serebro"...

— Я сфармуляваў бы піншаму. Сёння магчыма сцэна рабіць сучасны, трэндавы прадукт не параўнальна больш, чым у гады Савецкага Саюза. У Мінску я ведаю, па меншай меры, студый пяць, якія могуць запісаць артыста на вельмі прыстойным узроўні. Але што рабіць з элементарнай лянотай, калі чалавек кіруецца прынцыпам "піпл глытае, і добра"? Таму і гучаць песні з тым гукам, з тым наборам музычных штампаў. Але я хачу яшчэ раз паўтарыць: мы працягваем ва ўсім арыентавацца на Запад, трапляючы пад дыктат яго моды. Я ўпэўнены, калі б наш музыкант запісаў песню тымі ж сродкамі, як і Бейонсэ, то пачуў бы ён, у лепшым выпадку, "ну, нічога"...

зумець, падыду я яму ці не. І з 2000 года я ў аркестры. І не другі дзясятак гадоў! Год, праведзены ў Фінберга, можна лічыць за чатыры: настолькі там насычанае жыццё, настолькі там высокая школа...

— Які ты ў калектыве спяваеш рэпертуар?

— Напрыклад, зараз мы рыхтуем праграмы да фестывалю "Шлягеры на ўсе часы": гэта песні Райманда Паўлса, Аляксандра Зацэпіна, песні на вершы Яўгена Еўтушэнкі і зборная праграма, якая складаецца з хітоў беларускіх і замежных.

— А што табе больш падабаецца выконваць: хіты, лірыку, грамадзянскую тэматыку, песні пра вайну?..

— Для мяне важны музычны складнік твора. Таму я з велізарным задавальненнем спяваю ўсё! Савецкае мінулае нам падарыла шмат такіх песень, чым не можа, на жаль, пахваліцца цяперашні час...

— Якое месца займаюць беларускамоўныя кампазіцыі?

— У Міхаіла Якаўлевіча я шмат спяваю на беларускай мове: гэта песні на вершы Багдановіча, Купалы, Коласа, Караткевіча... Дарэчы, першая песня, якую я склаў яшчэ ў школе, была беларускамоўная "Дзе ты, любячая?! У час сольных выступленняў таксама выконваю песні па-беларуску, але ў студыі пакуль іх не запісаў. Перакананы, што кожны наш выканаўца павінен мець у рэпертуары песні на роднай мове. Інакш які ж ён беларус?! Вось толькі сучасных беларускамоўных песень не так шмат. Справа не ў тым, што не пішуцца — яны, на жаль, не патрабаваны шырокай публікай.

— Тэлепраект "Наперад у мінулае" — чаму ты ўзяўся за яго ў такім выпадку?

— Мяне запрасіў Анатоль Вечар — вядомы тэлэрэжысёр, і я не разважаў ні секунды. Мне як прафесіяналу цікава, як можна асучасніць аўтэнтчную песню такім чынам, каб пры гэтым не сказаць яе сэнс, не парушыць мастацкую цэласнасць? Вядома, галоўнае для нас — зафіксаваць носьбітаў той даўніны, захаваць фальклор. І — прыцягнуць увагу тэлеглядача да спрадвечна народнага, да каранёў. За два гады мы запісалі каля тысячы песень, аранжыравалі больш як сотню!

Выстаўка работ Алены Кіш “На шчасце” ў Галерэі Міхайла Савіцкага выклікала абмеркаванні і ў Інтэрнэце. У сацыяльных сетках былі выказаны думкі і накіт далейшай працы па папулярызаванні спадчыны мастацкі, заўвагі ў дачыненні да публікацыі экспазіцыі. Гутарка, якая разгарнулася паміж куратарам выстаўкі, галерыстам і культуролагам Таццянай БЕМБЕЛЬ, філосафам, культуролагам Вольгай ШПАРАГА, сацыёлагам Ірынай САЛАМАЦІНАЙ, старшынёй агульнага сходу ўдзельнікаў ТАА “Тут Бай Медыя”, заснавальнікам УП “Надзеіныя праграмы” Юрыем ЗІСЭРАМ, дае падставы паглядзець на “з’яву” Алены Кіш і яе творчасць у розных кантэкстах. Урэшце, жывая прафесійная палеміка — заўжды на карысць, таму са згоды яе ўдзельнікаў публікуем фрагменты.

Irina Solomatina: “Я таксама супраць выкарыстання словазлучэння “правільная выстаўка”. Тут можна было зрабіць акцэнт не толькі на тое, што ёсць калекцыя і што Кіш упісана ўжо ў энцыклапедыю, а паглядзець на яе гісторыю з розных бакоў. Буду рада ўцягнуцца ў наступнае планаванне выставак Кіш”.

Tatiana Bembel: “На самой справе, ёсць даволі шмат адасобленых тэкстаў ды іншых вынікаў працы людзей, якія, не ведаючы адно пра аднаго, альбо пісалі пра Кіш, альбо даследавалі яе іншым чынам. Сабраць усё гэта — асобная праца, і яна — у планах нашай ініцыятыўнай групы, якая вымушана адначасова думаць яшчэ і пра сродкі, што забяспечваюць гэты праект.

Irina Solomatina: “У свой час хацела пісаць работу пра Кіш, але з-за абмежаванасці доступу да “адасобленых тэкстаў” пра яе не атрымалася. Мяне яе гісторыя кранае!”

Tatiana Bembel: “Наконт кантэксту: магчыма, у сувязі з мастацкай прафдэфармацыяй у мяне звычка вызначаць як прыгажуню жанчыну, чыя знешнасць вытрымае “аголеную галаву” і адсутнасць макіяжу. Тое ж самае — з арт-з’явамі.

Неферціці — яна і без кантэксту Неферціці. Хоць — хто ж супраць пагаманіць пра ўсю гэтую “кучаравую бутафорыю” навокал? Мяне гісторыя Кіш кранае не больш, чым гісторыя соцень іншых нашчасных жанчын. Мяне кранаюць яе работы. Яны вытрымліваюць тое ж самае “агаленне”, могуць абысціся і без “макіяжу” тлумачэнняў. Пад апошнім я маю на ўвазе, што яе творы вытрымліваюць прадстаўленне і без імені, і без полу; кожны не самы бяздарны мастак скажа: гэта крута, бо зроблена вельмі моцнай хваткай. Мае назву таленту. А паўсядзённасць у падобных выпадках цікава толькі настолькі, наколькі мастаку N удалося з яе выскачыць”.

Irina Solomatina: “Дык гэта ж — самае цікавае: вывучаць сацыяльныя ўмовы, пры якіх з’явілася магчымасць для рэалізацыі — у 1920-я гады! — і з’яўлення фігуры Кіш”.

Tatiana Bembel: “Кожнаму сваё... Мне цікавая ейная мова і тое, што яна намагаецца ёй сказаць. Паверце, мастакі глядзяць на Кіш інакш, чым сацыёлагі. Удакладню яшчэ адзін нюанс па прыярытэтах: арт-феномен можа дазволіць сабе быць разгледжаным і без кантэксту,

Yury Zisser: “Работы Алены Кіш выдатныя самі па сабе... Таленавітыя творы мастацтва і адрозніваюцца ад неталенавітых тым, што маюць самастойную каштоўнасць (прыгажосць) па-за часам ды кантэкстам і не патрэбуюць дадатковых інтэрпрэтацый ды аздоб.”

Як паказваць інсід?

Ці заўжды да месца кантэксты ў экспазіцыі, або “Правільная выстаўка” — практычна немагчымая?

Olga Shparaga: “На мой погляд, выстаўка зроблена без дакладнай канцэптуалізацыі, так што мы бачым неверагодныя работы на фоне фільма пра “перамогі камунізму”. З выстаўкі ніяк не вылічыш той кантэкст, у якім працавала Кіш: галечы, страху і знявагі. Так што ейныя работы, хутчэй за ўсё, былі ўцэкамі ад рэальнасці — інакш ні іх формы, ні колеравай гамы ды сюжэта не патлумачыш, як мне падаецца. Хоць адказы на гэтыя пытанні можа даць толькі даследаванне, якое альбо не праведзена, альбо не агучана. Пры неабходнай кантэкстуалізацыі работы маглі б шмат распавесці пра паўсядзённае жыццё 1930 — 1940-х у беларускай глыбінцы. Рабіць такім чынам выстаўкі — няправільна!”

Irina Solomatina: “Падобныя выстаўкі магчымыя, паколькі ёсць калекцыянеры, якія хочуць паказаць свае калекцыі. А правільная/няправільная выстаўка — ім усё роўна”.

Tatiana Bembel: “Задачай было не даць згніць у вільгаці работам, адрэстаўраваць дзве з іх (наперадзе — трэцяя), забяспечыць фізічную захаванасць даступнымі ў дадзены момант сродкамі, у тым ліку — фінансавымі, якія трэба было знайсці. Зараз, калі работы перад вамі, — кантэкстуалізуйце на здароўе”.

Irina Solomatina: “Таццяна, пагаджуся з тым, што ўсю гэтую спадчыну належыць захоўваць, рэстаўраваць ж — дарагая... З аднаго боку, я рада, што ёсць калекцыянер, які прасоўвае неабходнасць захавання работ Кіш, з іншага — не магу не пагадзіцца з Вольгай адносна не зусім удалай формы выстаўкі”.

Tatiana Bembel: “Прапануйце ўдалую, на ваш погляд, форму — далучайцеся да рабочай групы. Казаць лёгка... Мы маем намер і далей апекавацца спадчынай Алены Кіш. Найперш у фізічным плане, таму што сітуацыя наогул катастрофічная. І яшчэ. Прызнацца, я з асцярожнасцю стаўлюся да ўжывання слова “правільна” ва ўсім, што датычыцца мастацтва...”

Olga Shparaga: “Мяркую, да рабочай групы належыць вярта далучыць, у першую чаргу, тых, хто займаецца гэтым перыядам гісторыі і вуснай гісторыяй (ёсць такі праект у Інтэрнэце)”.

Tatiana Bembel: “Задачай было не даць згніць у вільгаці работам, адрэстаўраваць дзве з іх (наперадзе — трэцяя), забяспечыць фізічную захаванасць даступнымі ў дадзены момант сродкамі, у тым ліку — фінансавымі, якія трэба было знайсці. Зараз, калі работы перад вамі, — кантэкстуалізуйце на здароўе...”

Мы маем намер і далей апекавацца спадчынай Алены Кіш. Найперш у фізічным плане, таму што сітуацыя наогул катастрофічная”.

а кантэкст без арт-феномена — нават калі гэта пустэча, дзірка ў сэнсавай прасторы на тым месцы, дзе можа быць арт-феномен, — нічога не можа”.

Yury Zisser: “Работы Кіш выдатныя самі па сабе і ў “ідэалагічных мыліцах” не маюць патрэбы. Таленавітыя творы мастацтва і адрозніваюцца ад неталенавітых тым, што маюць самастойную каштоўнасць (прыгажосць) па-за часам ды кантэкстам і не патрэбуюць дадатковых інтэрпрэтацый ды аздоб. Я з цяжкасцю ўяўляю сабе выстаўку палотнаў Рэмбранта, ператвораную ў сюжэт пра нараджэнне капіталізму ў Галандыі, Венеру Мілоскую як праўленне антычнай дэмакратыі альбо творы Пірасмані ў кантэксте імперскага прыгнёту. А ў музыцы не люблю, калі Баха выконваюць у камзолах і накрухмаленых каўнярах. Гэта розныя мерапрыемствы з рознымі мэтамі, і мне падаецца правільным, што мастацкая выстаўка не ператварылася ў інсталяцыю. Тым больш, што выстаўка — першая”.

Olga Shparaga: Кожная выстаўка ў любой кропцы свету мае інфармацыйнае суправаджэнне: гады, у якія былі створаны работы, інфармацыя пра аўтара і г.д. Было яно і ў выстаўкі Алены Кіш — яшчэ і ў выглядзе фільма. Мая заўвага датычылася, што паказанае ў стужцы не адпавядала “рэальнасці”, у якой стварала работы Алена. Параўнанне ж яе твораў з работамі Русо немагчымае без разумення кантэкстаў, у якіх працавалі абое мастакі. А пра тое, ці ёсць у твора самастойнае значэнне па-за гісторыяй і культурай, шмат тэарэтычных спрэчак (з удзелам саміх мастакоў), таму не ўсе глядачы, у тым ліку і я, падзяляю ваш, Юрый, пункт погляду”.

Yury Zisser: “Вольга, дзякуй за адказ! Для першай выстаўкі арганізатары, як я разумею, узялі той адзін фільм, які быў зроблены без выезду на месца. На мой погляд, Алена Кіш, безумоўна, заслугоўвае больш глыбокай стужкі. Проста вы ў першым посце напісалі “выстаўка зроблена без ўсялякай дакладнай кантэкстуалізацыі”. Калі вашы

пытанні — толькі да фільма, я згодзен з вамі. Як цалкам згодзен і ў тым, што без разумення кантэксту мастака зразумець нельга. Пытанне ў тым, якім чынам адлюстраваны кантэкст эпохі ў выстаўцы, каб не ператварыць яе ў інсталяцыю, дзе кантэкст застаняе тэкст”.

Tatiana Bembel: “Вось бачыце, спадарыні, — уласна, усё падрыхтавана для цалкам неанемічнага, нават патэнцыйна гарачага “круглага стала” вакол постаці Алены Кіш. Мая прапанова застаецца ў сіле. Пакажыце “правільны” ў вашым разуменні вынік — так, каб гэта было відавочна і іншым. Што да фільма пра Алену Кіш, было б цікава пачуць ваш дыялог на закранутыя тэмы ўжывую. Адважуся меркаваць, што гэта была б яскравая ілюстрацыя вось чаго: выбар таго, што даследчык называе кантэкстам той або іншай арт-з’явы, — яшчэ больш суб’ектыўная і аўтарская рэч, чым сама з’ява. Менавіта таму мы, арганізатары выстаўкі, прыныцыпова адмовіліся ад экспанатаў з шэрагу “Алена Кіш у творчасці беларускіх мастакоў”. Тое, што вы хацелі б бачыць на выстаўцы, — таго ж плана: “Алена Кіш у творчасці беларускіх гуманітарыяў”. Ёсць фарматы прэзентацыі, калі не трэба навязваць інтэрпрэтацыі побач з арыгіналамі. У спецыяльна адведзеных месцах/праектах/фарматах — калі ласка. Але толькі гэта, як правільна адзначыў Юрый Анатольевіч, зусім з іншым пасылам гісторыя”.

Irina Solomatina: “Публічныя абмеркаванні канструктыўныя, калі абмеркаванне тэмы адбываецца па пунктах і з мэтай знайсці адпаведнае рашэнне ці кампраміс. У тым або іншым выпадку ўсе матываваны, аргументуюць свае выказванні, выслухоўваюць іншых і гатовы прыняць адрознае (іншае) меркаванне, як тое, якое мае права быць, г. зн., маецца на ўвазе гнуткасць, рэфлексія і адкрытасць да пазіцыі “іншага”. Бо могуць быць разнастайныя прадметныя галіны, здольныя перакрываюцца (або не перакрываюцца). Ды ўвогуле, ці можна сёння разглядаць адну толькі галіну як

аснову іншай, ці трэба прымірыцца з наяўнасцю шматлікасі паралельных дыскурсаў? Калі “з’яву Кіш” разглядаць як аб’ект даследавання, што немагчыма адкрыць адным ключом, але шматлікімі (ключамі/метадамі) ў разнастайных паслядоўнасцях, — тое магчыма. Менавіта таму і патрэбна ведаць/асэнсоўваць напісанае пра яе раней”.

Olga Shparaga: “Тое, што работы Кіш падабаюцца “самі па сабе” (хоць у дадзеным выпадку гаворка ідзе пра спецыяліста ў яе творчасці), акурат звязана з тым, што яна — на ўзроўні спосабу свайго візуальнага выказвання — праз беларускі кантэкст убудавана ў сусветны: асацыяцыі з мастакамі, якія працуюць у такой манеры, узнікаюць аўтаматычна, і гэта дапамагае ўступіць у дыялог з ейнымі работамі. Але гэта, на мой погляд, толькі ўзмацняе задачу ўказаць на тыя канкрэтныя ўмовы, у якіх гэтая мастацкая працавала, каб зразумець, што (і як), магчыма, выходзіць нават за іх межы (гаворка ідзе пра сталінізм 30-х)! Таксама важна распавесці, як сёння адбываецца работа па аднаўленні яе твораў. Такія звесткі магчымыя, ці нават павінны быць, у апісанні

выстаўкі. Ні пра які кантэкст “гуманітарных ведаў” гаворкі не ідзе: гэта тэма для канферэнцыі — не для выстаўкі. Маё меркаванне абумоўлена яшчэ і тым, што ў нашым культурным кантэксце бракуе ведаў нашай лакальнай паўсядзённасці, і выстаўкі немінуа вырашаюць адразу некалькі задач. Або не вырашаюць, хоць і могуць гэта рабіць”.

Tatiana Bembel: “Вольга, выходзіць “за межы” кожны сапраўдны мастак — гэта па ўмаўчанні. Ці сталінізм 30-х, ці пераследаванні інквізіцыі, ці 100-гадовая вайна, ці Першая сусветная — усё адно, калі разглядаць сітуацыю тыпалагічна. Мы глядзім з боку мастака: не ад чаго ён сышоў, а куды. А сыходзяць заўжды ў адно і тое ж месца. Вось законы гэтага месца — тое цікава. Але яно па-за часам. Гэта можна паказаць і на прыкладзе Гоі, і Рэмбранта, і Фрыды Кало (гэта на ўсялякі выпадак, каб Іра зноў не стала камплексаваць на тэму “чаму нас зноў не згадалі?”). Наконт убудаванасці ў сусветны кантэкст: мы дзеля гэтага прывезлі энцыклапедыю. Там — 500 імёнаў: акрамя Русо і Пірасмані — 498. Самаўпэўненая самапальнасць беларускіх мастацтвазнаўчых экзэрсісаў — гэта таксама ў пэўным сэнсе наўнае мастацтва. Лепш аніяк, чым так. А вось падрыхтаваць глебу для больш сур’ёзнай працы — гэта годная справа. Што мы і робім. Згадка ж Русо і Пірасмані... Мы (рабочая група) зараз павінны не столькі разважаць, колькі хутчэй дзейнічаць”.

Olga Shparaga: “Не, не адно і тое ж. Калі б гэта было так, аніякіх даследаванняў эпохі, ды яшчэ ў лакальным кантэксце, рабіць не трэба было б. І куды мастакоў — адрозніваецца, таму Кіш не падобная да Савіцкага, напрыклад, — яны выходзяць у розныя сімвалічныя кантэксты. Па-за часам існуе толькі Бог, а людзі існуюць заўжды ў часе, але вось час гэты можа разумецца вельмі па-рознаму. Але гэта тэарэтычныя спрэчкі, я вельмі рада, што ў цэлым нашы інтэнцыі супадаюць. Я буду падключацца па меры патрэбы і сіл. Паспехаў вам!”

Тэатральная плошча **Тое, што доктар прапісаў...**

Цэнтр эксперыментальнай рэжысуры пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі мастацтваў, які летась распачаў працу шыкоўным майстар-класам мастацкага кіраўніка маскоўскага Цэнтра імя У.Меерхольда Віктара Рыжакова, сёлета працягнуў сваю дзейнасць прэзентацыяй пастановак маладых рэжысёраў. Гаворка пакуль ідзе пра накіды да спектакляў, але “лабараторыя рэжысёрскіх праектаў”, як пазначае сваю працу Цэнтр, ужо дэманструе значны патэнцыял і нават пэўны вынік. Адну з работ рэжысёраў (яна, вядома, мусіць развіцца ў паўнаватарскі спектакль) ужо ўпадабаў і запрасіў на сваю сцэну мастацкі кіраўнік Рэспубліканскага тэатра Беларускай драматургіі Аляксандр Гарцуеў.

Дар’я АМЯЛЬКОВІЧ

Цэнтр як права на самавыяўленне

Тым удалым накідам, што ўжо атрымаў падмошкі, стаў плён рэжысёрскіх высілкаў актрысы Нацыянальнага акадэмічнага драматычнага тэатра імя Якуба Коласа Алены Ганум з Віцебска, якая вучыцца на рэжысёра ў Акадэміі. Алена ўзялася за пастаноўку твора Альгерда Бахарэвіча “Шабаны” і, прызнацца, яе эксізістаў моцным пачаткам прагляду.

Увазе публікі былі прапанаваны чатыры “накіды” да спектакляў студэнтаў-старшакурснікаў БДАМ: акрамя названага, другі быў паводле п’есы сучаснага ўкраінскага драматурга Ганны Яблонскай “Лодачнік”, трэці — спроба пастаноўкі славутай п’есы Ясмiны Рэза “Арт” і чацвёрты — узор новай нямецкай драмы — твор Філіпа Лёле “Genannt Gospodin”.

Ужо выбар матэрыялу вызначыў імкненне рэжысёраў размаўляць пра сучасныя рэаліі і праблемы. І гэта можна лічыць несумненнай перавагай Цэнтра, які называе ў галоўных сваіх магчымасцях працу з актуальнымі тэкстамі, пошукі новай тэатральнай мовы, права на памылку, самавыяўленне. І нягледзячы на тое, што пакуль гаворка ідзе пра эскізы да спектакляў, казаць пра плён рэжысёрскіх пошукаў нават на гэтых прыкладах, цалкам магчыма.

Шоу-бізнес

У Мінску на гэтым тыдні працягнулі ўручэнне музычных узнагарод па выніках мінулага года. Уласна, лепшы беларускі выканаўцаў пачалі адорваць прызамі яшчэ ў канцы 2013-га: спачатку гэта была прэмія ад музычнага партала, а следам — Нацыянальная музычная прэмія. У пачатку лютага сваіх лаўрэатаў выбрала адна з радыёстанцый, у мінулы ж аўторак “сястрыцам па завушніцах” у выглядзе стылізаваных грамат раздаў сайт “Expert.by”.

Асноўная бітва на гэтай цырымоніі разгарнулася паміж калектывамі “Pafnutiy’s Dreams” (бэнд духавіка Паўла Кузюковіча) і “Pukstband” (каманда Сяргея Пукста). Першы выконвае ню-джаз з рэдкімі ўкрапананнямі вакалізу, другі — шматжанравы мікс з тэкстамі лірычнымі і агрэсіўнымі. У выніку вікторыю ў намінацыях “Лепшы дэбютны альбом” і “Лепшы інструментальны альбом” атрымаў “Pafnutiy’s Dreams” з працай “The Sandman”, як і спецпрыз і ад штатнага — сталага журы сайта. “Pukstband” быў адзначаны за “Леп-

шы рок-альбом”, а спецыяльны прыз яму прысудзіла вялікае журы. І менавіта “Апошні альбом” ансамбля Пукста абвясцілі “Альбомам года” (Гран-пры). Сярод іншых трыумфатараў — гурты “Kriwi”, “BosaeSonca”, “The UNB”, Макс Корж, электроншчык (((O))).

Вы чакаеце аналітычных высноў? Яны ў мяне ёсць. Як гэта ні дзіўна прагучыць з маіх вуснаў, прэміяй, якая дала найбольш поўную карціну таго, што адбывалася ў айчынай папулярнай, папулярнай джазавай, альтэрнатыўнай і рок-музыцы, я б назваў Нацыянальную музычную. Іншая справа, што размах у яе глабальны, але рэалізацыя праекту кульгае. Прывяду толькі адзін факт: творчасць выканаўцаў, якая мела рэзананс за справаздачны перыяд, можа быць ніяк не адзначана ўзнагародамі НМП — хаця б праз не самыя выдатныя ўзаемаадносінны паміж артыстамі і суарганізатарамі прэміі. Урэшце, пра тое мы пісалі ў № 51 за 2013 г.

Іншыя з названых мной прэміяў маюць характар адкрыта лакальны, што б ні сцвярджалі іх заснавальнікі, і хай нават у склад аднаго з журы “экспертнай” узнагароды ўваходзяць замежныя спецыялісты. Вынікі

Адным з трыумфатараў апошніх музычных прэміяў стаў Сяргей Пукст.

Сцэна з эскіза Наталлі Леванавай “Genannt Gospodin”. / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

“прызямленнем”

Сцэна з эскіза Дзімтрыя Цішко “Арт”. / Фота Сяргея ЖДАНОВІЧА

Эксперымент у працэсе

Вядома, адна з галоўных цяжкасцей, з якой сутыкаюцца рэжысёры, беручыся менавіта за літаратурны, а не ўласна драматургічны твор, яго сцэнічная адаптацыя. Калі казаць пра варыянт пастаноўкі “Шабаноў”, тут пераваротаў Алена Ганум не здзяйсняе (напрыклад, прапанаваны радыкальную рэжысёрскую версію), але дае тэксту пісьменніка мякка “прызямліцца” на тэатральную глебу. І ў дадзеным выпадку, яе пошук — гэта пошук судакранання, спалучэння, сужыцця аўтарскага літаратурнага тэксту і псіхалагічнага тэатра.

Дзімтрый Цішко, які ўзяўся за нашумелую п’есу Ясмiны Рэза “Арт”, мабыць, паставіў сабе найскладаную задачу. **Бо паралелей са знакамітым спектаклем Мікалая Пінігіна, у якім бяруць удзел Ігар Забара, Сяргей Журавель і Віктар Манаеў, не пазбегнуць.** Магчымым выйцем са становішча тут можа стаць стварэнне новага кантэксту для ўспрымання п’есы французскага драматурга. Змяшчэнне акцэнтаў з захапляльных стасункаў трох сяброў менавіта на ўспрыманне сучаснага мастацтва — ход, варты разгляду.

Перад рэжысёрам “Лодачніка” Аленай Парошынай іншая задача: яна мусіць увасобіць на сцэне твор тагасветны, містычны, незвычайны, які прапануе, з аднаго боку, не толькі стварэнне захапляльнага відовішча, але і насычэнне эмацыйнай прасторы. (Прынамсі, тое, што рэжысёру ўдалося зрабіць з дапамогай гэтых сціпрых магчымасцей, ужо ўражае.) Пошук Алены — гэта пошук дакладнага балансу паміж экшнам, саспенсам і ўласна драмай. Выклік для пастаноўшчыка: з аднаго боку вельмі складаны, з іншага — надзвычай цікавы.

Прэміяў усё больш... А гаворка — пра густаўшчыну?

Дзімтрый Цішко, які ўзяўся за нашумелую п’есу Ясмiны Рэза “Арт”, мабыць, паставіў сабе найскладаную задачу. Бо паралелей са знакамітым спектаклем Мікалая Пінігіна, у якім бяруць удзел Ігар Забара, Сяргей Журавель і Віктар Манаеў, не пазбегнуць. Магчымым выйцем са становішча тут можа стаць стварэнне новага кантэксту для ўспрымання п’есы французскага драматурга. Змяшчэнне акцэнтаў з захапляльных стасункаў трох сяброў менавіта на ўспрыманне сучаснага мастацтва — ход, варты разгляду.

Што да чацвёртай рэжысёрскай работы — Наталлі Леванавай — “Genannt Gospodin”, ужо на дадзены момант яна знаходзіцца на тэрыторыі, па словах крытыка Алены Мальчэўскай, “постдраматычнага тэатра”. І тут хочацца пажадаць аўтару смела трымацца гэтага кірунку, які вызначаецца эмансипацыяй ад драматычнага тэксту, развіваючы свае бачанне і метады.

Увогуле, назіраць за тым, як нараджаецца новая пастаноўка — справа надзвычай захапляльная, і трэба аддаць належнае кіраўніку Цэнтра эксперыментальнай рэжысуры Таццяне Трыяновіч, якая, запрасіўшы тэатральную публіку, крытыкаў і журналістаў на прагляд, прадэманстравала максімальную адкрытасць лабараторыі да абмену думкамі.

“Ён мяне палічыў”

Дзіўна, але абмеркаванне выявіла не толькі зацікаўленасць тэатральнай супольнасці ў падобных праектах (і гэта падкрэслівалася неаднаразова), але і пэўную насьцярожанасць да новага. Сапраўдны шквал эмоцый выклікаў сам тэрмін “постдраматычны тэатр”, прамоўлены Аленай Мальчэўскай, у якім акцёр можа выступаць, у тым ліку, выключна “транслятарам тэксту”. Прычым, пастаноўка, якая схілялася да падобнай формы, не выклікала асаблівых нараканняў. А вось сама з’ява, якая пагражае пераўтварэннем акцёра ў “транслятара”, падалася чужароднай і крыўднай.

Адбылося, як у тым мультфільме пра казляна, якое ўмее лічыць: баімся таго, чаго не ведаем. А можа, не трэба так асцерагацца? Магчыма, выкарыстанне новых, ды, галоўнае, разнастайных тэатральных практык пойдзе беларускай, пераважна аднароднай у выбары тэатральнай мовы, сцэне на карысць?

Цэнтр эксперыментальнай рэжысуры нават толькі для гэтай мэты — тое, што доктар прапісаў.

K

Мастыхін

Творчасць народнага мастака Беларусі, лаўрэата Дзяржаўнай прэміі краіны, прафесара Арлена Кашкурэвіча — гэта настойлівы пошук адказу на вечнае біблейскае пытанне чалавецтва: “Што ёсць ісціна?”. Эсхаталагічны роздум аб лёсах свету і чалавека — асноўны ў светапогляднай сістэме мастака, што б той ні ствараў: станковыя графічныя цыклы ці мастацкае афармленне кніг, экслібрысы ці асобныя аркушы.

Барыс КРЭПАК

А. Кашкурэвіч. “Апакаліпс 1”. і “Апакаліпс 2”. 2013 г.

Ісціны беларускага Фаўста

“Рамантык і рэаліст”: яго Апафеоз і Апакаліпс

Ва ўмовах сусветнай нестабільнасці, маральнага крызісу і сацыяльных катаклізмаў ён з усёй вастрынёй ставіў перад людзьмі пытанні добра і зла, любові і нянавісці, святла і цемры, вайны і міру. І ў гэтым плане Арлен Кашкурэвіч займае асаблівае месца не толькі ў беларускай культуры. У свой час, яшчэ на пачатку 1970-х, яго вострадраматычная сюіта афортаў “Партызаны” выклікала сапраўдны фурор не толькі ў нас, але і ў тых межных краінах, дзе была паказана. На сённяшняй рэтраспектыўнай выстаўцы ў Нацыянальным мастацкім музеі экспануюцца толькі тры аркушы з гэтага цыкла, але яны і зараз выклікаюць вялікае душэўнае хваляванне, асабліва напярэдадні 70-годдзя вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў.

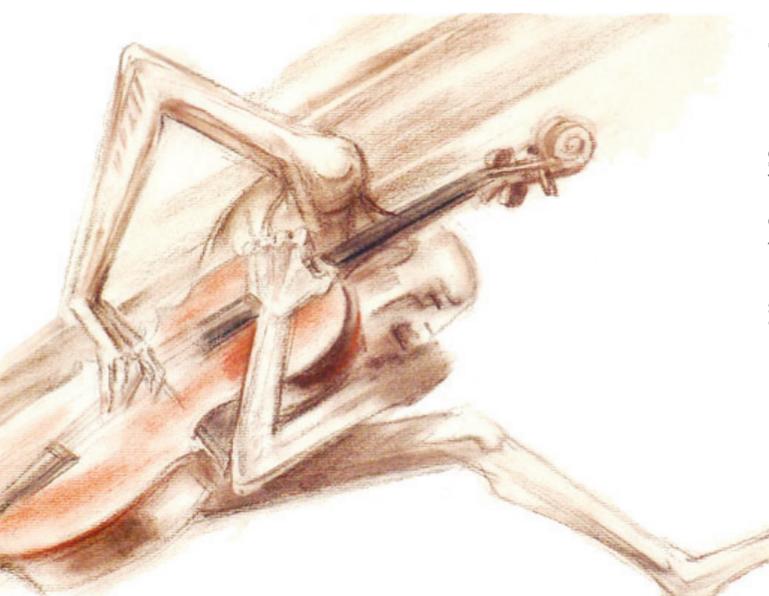
“Партызаны” Кашкурэвіча — у той жа час сімвалічны сігнал маладому пакаленню, якому, на жаль, уласціва забываць сваю гісторыю. І таму да партызан нельга ставіцца як проста да сюжэтай ілюстрацыі пэўнага канкрэтнага эпизода ваеннага жыцця. Пра музыку, бывае, кажуць: філасофскія роздумы. Вось і тут: філасофскія роздумы — то гнеўныя, то элегічныя, то паэтычныя, то нават лірычнага складу. Яны абуджаюцца дачыненнем да сённяшняга свету. Яны — як боль, які ўбачаны за даўнасоў гадоў, горкі ды высокі боль, і памяць пра тое, што перажыў наш народ...

...Кашкурэвіч мог бы сказаць пра сябе словамі Маякоўскага: “За всех расплачусь, за всех расплачусь”. Праз сваю творчасць мастак змог унесці высокую маральную плату свайго таленту ў скрыжалі беларускага мастацтва і, вобразна кажучы, праліць не адну

слязу па Радзіме — нашай Беларусі, якая за многія стагоддзі здала столькі ўсялякіх пакут. Ці не пра тое сведчаць і іншыя аркушы мастака, прадстаўленыя ў экспазіцыі: “Генацыд”, “Напалм”, творы з серыі “Блакада”? А колькі яшчэ работ майстра прымушаюць думаць пра спрадвечнае, пра тое, што носім заўсёды ў душы: цыкл “Прысвячэнне Васілю Быкаву”, дзівоснае афармленне ўнікальнай кнігі XX стагоддзя “Я з вогненнай вёскі...” А.Адамовіча, Я.Брыля і У.Калесніка, ілюстрацыі да кніг беларускіх пісьменнікаў-франтавікоў, ілюс-

трацыі да “Тутэйшых” Янкі Купалы, да “Ладзі Роспачы” У.Караткевіча і да “Песні пра зубра” М.Гусоўскага...

А побач — бліскучая “Купаліяна”. І самая ранняя работа гэтага цыкла — маленькія ілюстрацыі да купалаўскіх “Трох пазэм” з дзівоснай супервакладкай. З імі я ўпершыню пазнаёміўся ў сярэдзіне 1960-х. Менавіта тады сустрэўся і з самім аўтарам, пра якога потым шмат разоў пісаў у сваіх нарысах. Бо Кашкурэвіч для мяне да канца яго жыцця стаў прыкладам рэдкага ўнікальнага мастака і чалавека з чыстым сумленнем, які мог пра сябе сказаць так: “Творчасць

А. Кашкурэвіч. 3 серыі “Concerto grosso”.

для мяне — не сузіранне, а барацьба: праз пакуты — да радасці, як казаў Бетховен...” І далей: “...Шляхі развіцця мастацтва прадугадаць немагчыма — яно развіваецца само па сабе, па сваіх унутраных законах, незалежна ад нашых патрабаванняў і жаданняў. Думаю, што кожны творца павінен несці сваю дадзеную прыродай ці Богам місію і працаваць сумленна. Асабіста мне важна разабрацца ў самім сабе ў гэтым мітуслівым няпростым свеце. Мяне цікавіць стан уласнай душы. Але часта так атрымаецца, што малюеш нешта вельмі асабістае, а за гэтым паўстаюць вечныя тэмы...”

Так, “вечныя тэмы” Кашкурэвіча — бадай, у кожнай серыі яго твораў, асабліва — звязаных з вечнымі пошукамі ісціны, нават у тых арку-

шах, якія праз таленавіта схаваныя “таемныя” метафары раскажваюць пра, здавалася б, самую простыя “рэчы”: пра “мілае гарадское жыццё” (які дзіўны аркуш “Стары музыкант і яго сабака”!), пра майстроў-шкловыдзімалышчыкаў і музыкантаў “Concerto grosso”, пра начны Мінск ды дажджлівы лістапад і г.д. А сімвалічны афортны трыпціх “Вузлы” — хіба ён не пра нас?

А пра ілюстрацыі да гэтэўскага “Фаўста” я і не кажу. Хаця якія ж гэта ілюстрацыі? Гэта штосьці большае! Аўра гэтых аркушаў (на выстаўцы — толькі частка іх), асабліваці пластычнай структуры, трансфармацыя іх успрыняцця ў гістарычным часе — усе гэтыя моманты не толькі пановаму выяўляюць знаёмы літаратурны арыгінал, але, галоўнае, існуюць нібыта

ў сённяшняй прасторы быцця з яго вечнымі праблемамі. І яго Фаўст, сучасны Фаўст, адказвае на гэтыя нашы няпростыя пытанні: што ёсць ісціна? Што ёсць свабода і рабства? Што ёсць жывая навука і схаластычная ідэалогія?.. Варыяцыі на тэму “Фаўста” — “Апафеоз вайны”, “Прасвятленне”, “Сад Марты”, “Фаўст на плошчы” (на жаль, не прадстаўлены “Мефістофель” (некалькі кампазіцый), “Вальпургіева ноч”, “Эйфарыён”, “Хор вядзьмарак” ды шмат іншых з “Фаўстыяны”) — хіба гэта не жажлівыя прыкметы часу? Часу бязвер’я ды сатанінскіх разборак, разбэшчанасці душы і духоўнага жабрацтва?..

Ад “Партызан” мастак прыйшоў да графічнага асэнсавання “Новага Запавету” і “Найвышэйшай песні Саламонавай” ды цыкла літаграфій на біблейскія тэмы. “Выпрабаванне Хрыста ў пустыні”, “Анёл і пастухі”, “Вяртанне блуднага сына” — гэта не толькі знаёмыя кожнаму сюжэты, гэта — аўтарскае асэнсаванне “стану ўласнай душы”, спроба разабрацца ў самім сабе, адлюстраваць сябе ў гэтым мітуслівым няпростым свеце.

Дык дзе ж тая ісціна, якую ўсё жыццё шукаў Арлен Міхайлавіч? Няўжо ў тых кампазіцыях пад назвай “Апакаліпс 1” і “Апакаліпс 2”, якія ён зрабіў тушу і гуашу незадоўга да свайго смерці? І зноў узгадваю ёмістыя і дакладныя словы яго сябра Уладзіміра Караткевіча: “Арлен Кашкурэвіч — мастак гісторыі і сучаснасці. Рамантык і рэаліст: рамантык — бо беларус, рэаліст — бо чалавек зямлі. А можа, і наадварот. Так альбо інакш, але ўсе мы ў наш хрышчоны бомбамі нялёгка час, мабыць, звяр’яцелі б, каб не былі і тымі, і другімі”.

Сказана даўно, але як па-сучаснаму, ёміста, дакладна гэтыя словы гучаць і сёння! А асабіста для мяне выдатны мастак і высокадухоўны чалавек Арлен Кашкурэвіч заўсёды застаецца вечна маладым беларускім Фаўстам...

К

Папсавікоў толькі шкада...

астатніх падводзяць супрацоўнікі і наведвальнікі сайтаў. А выбар ім прапануецца вельмі абмежаваны. Радыйшчыкі робяць упор на альтэрнатыву і поп-альтэрнатыву, інтэрнэтчыкі ўзнагароджваюць выключна беларускамоўных выканаўцаў, эксперты спецыялізуюцца на рэцэнзаванні рэлізаў беларускіх артыстаў з далейшым іх ранжыраваннем. Без хітрыкаў кажучы, у той ці іншай ступені гаворка вядзецца пра... густаўшчыну. І ў нашай тройцы хтосьці аддае перавагу кавуну, а нехта свіному храшчыку. Практычна аднолькава негатыўна і там, і там, і сям ставяцца толькі да сучаснай айчынай эстрады...

Якія ж мэты пераследуюць прэміі, пра якія тут апавядаецца? Нацыянальная музычная, зноў-такі, глабальная: развіццё, папулярызацыя, павышэнне прэстыжу цікавых ёй музычных сегментаў. “Канкурэнты” сціпляя ў гэтым сэнсе: яны хочуць таго, каб пра не надта вядомых у краіне артыстаў, якія, аднак, заслу-

гоўваюць, на думку ацэншчыкаў, гэтай вядомасці, людзі, што цікавяцца роднай музыкай, нарэшце даведаліся. Рэспект, вядома, але не думаю, што за “варотамі” гэтых трох прэміяў іх падшэфныя становяцца больш папулярнымі менавіта дзякуючы атрыманым на іх узнагародам. Не, тыя, хто прыдумалі прэміі, могуць заўважыць, што яны спрыяюць “раскрутцы” асобных артыстаў. Ну, калі сярэдняя канцэртная аўдыторыя чалавек у трыста (ой, ці не махануў я ў падліках-прагнозах?) у каго-небудзь з пераможцаў павялічыцца душ на сто, тады так. Гэта рэаліі і натуральныя памеры пэўных музычных ніш. Тым жа лаўрэатам, чые імёны на слыху, прызы дадаюць, быць можа, толькі дзеля маральнага задавальнення.

А працяг ва ўрочэнняў будзе! На чарзе прэмія ад партала “Ultra-music”. Вось тут вымалёўваецца сее-тое цікавае. Так, стылістычныя рамкі вузкія — на чале тая ж альтэрнатыва, але за кошт наяўнасці ў пра-

Якія ж мэты пераследуюць прэміі? **Нацыянальная музычная** — глабальная: развіццё, папулярызацыя, павышэнне прэстыжу цікавых ёй музычных сегментаў. **“Канкурэнты”** сціпляя ў гэтым сэнсе: яны хочуць таго, каб пра не надта вядомых у краіне артыстаў, якія, аднак, заслугоўваюць, на думку ацэншчыкаў, вядомасці, людзі нарэшце даведаліся.

фесійным журы (музыканты, прадзюсары, журналісты) больш як паўсотні чалавек, можна казаць аб большай аб’ектыўнасці.

І — аптымістычны фінал. Быў час, калі лік пальцаў на адной руцэ перавышаў колькасць беларускіх музычных прэміяў. Артысты наракалі, што іх праца на карысць айчынай культуры застаецца неазначанай статуткамі/дыпламамі — такія ўжо яны людзі, творцы — падавай ім “рэчавыя доказы” іхніх талентаў. Увогуле ж абурэнне было справядлівым, бо сапраўды ўдарная работа асобных працаўнікоў і калектываў у самых розных галінах жыццядзейнасці нека і чымсьці публічна заахвочваецца, а тут — не. Цяпер прэміяў хапае. І музыкі бурчаць ужо з іншай нагоды: чаму гэтаму далі, а мне — не?! Але гэта ўсё ж лепш, чым нічога. Значыць, ёсць куды і да чаго імкнуцца. Дасканаласць, ёсць вядома, межаў не мае, а шлягер нараджаецца ў канкурэнтнай барацьбе. Заміраю ў меркаваным захапленні ад таго, што ўсіх нас чакае ў музычнай сферы ў найбліжэйшай будучыні.

Папсавікоў толькі шкада...

Арсен КУМАНІН

(Працяг. Пачатак на старонцы 1.)

Чаму музея ў Смалявічах чакаюць 14 гадоў? Ды таму, што ў любую новую справу неабходна ўкладаць фінансы. Бэрка Суцін пра гэта цудоўна ведаў. А грошы для музейнай справы выдаткоўваюцца проста смешныя. Пазалетаць, да прыкладу, — 10 мільёнаў рублёў, летась — ужо пяць, а сёлета — толькі тры. На гэтую суму нават ў экспедыцыю не выправішся. Але выпраўляюцца, за свой кошт і дзякуючы вялікаму энтузіязму. І такая пастаноўка пытання Хаіму Суціну была добра знаёмая. Інакш кажучы, калі ўзнікне ў Смалявічах музей, невядома нікому.

Тым не менш адна зала мае імправізаваную экспазіцыю, куды з экскурсіямі ці не штодня прыходзяць наведвальнікі. І самі музейшчыкі не сядзяць на месцы: шукаюць будучыя экспанаты, выязджаюць з музейнымі ўрокамі па школах. Вось так паступова жыццё пераўтвараецца ў выжыванне. А выжыванне патрабуе кемлівасці і вынаходлівасці.

(Не) лірычнае адступленне
Яўгена РАГІНА

Першая палова дня. Нездзе па дарозе на Вялікія (Барысаўскі раён) падабралі на шашэйцы хлопца, які папрасіў падвесці да бліжэйшага скрыжавання. У такіх выпадках ніколі не адмаўляем: новыя знаёмствы — гэта заўжды новыя эмоцыі. Праўда, станоўчымі іх можна было назваць з вялікай нацяжкай. Разам з хлопцам у аўтамабільным салоне на пятнаццаць хвілін пасяліўся канкрэтны сівушны "водар". "З брыгаднымі хлопцамі адзначылі выглату зарплаты, таму і спазніўся на аўтобус," — патлумачыў спадарожнік. А потым яшчэ доўга скардзіўся, які нягоднік у яго цесць і як чакаюць яго, хлопца, дзеці і жонка... Мы сцішыліся, дыхалі перагарам і думалі, які падарунак сустрэнуць зараз і цесць, і дзеці. Калі ўжо навучымся жыццю радавацца без гарэлкі?

Дапамога аўтасэрвіс

Наступны населены пункт нашага аўтападарожжа — вёска **Глівін Барысаўскага раёна** — абралі не

Акцыя "К":
журналістскі аўтапрабег
па СДК і не толькі

Аб'яцанага чатырнаццаць гадоў

Помнік загінулым воінам Вялікай Айчыннай вайны чкае добраўпарадкавання.

выпадкова. Як высветлілася ў працэсе складання нашага маршруту, сёння непрыкметная вёсачка, што месціцца ў 5 км на паўднёвы ўсход ад Барысава, у свой час славілася на ўсю ваколіцу. Пяцьсот гадоў таму Глівін належыў шляхцічу Ратомскаму, які збудаваў на поўдні вёскі шыкоўны маэнтак. Пасля, у другой палове XVIII ст., Глівінам валодалі прадстаўнікі славутага роду Агінскіх. У 1800 годзе пры маэнтку былі бровар, карчма, млын і кузня. Меліся тут і смалакурны і шкіпідарны заводы, якія спынілі сваё існаванне толькі ў 1912 годзе.

На жаль, як адзначыла загадчык сельскага клуба Вольга Барсукова, якая ўжо тры год кіруе ўстановай, са старой велічы ў Глівіне нічога не засталася. Нават яскравыя артэфакты сельскага побыту — калодзежы — і тое цяпер на вагу золата. Сёння ў Глівіне засталася толькі тры студні з пітной вадой. Адна з іх — непадалёк ад клуба. Каб зацікавіць мясцовую супольнасць гэтай праблемай, спадарыня Барсукова вырашыла сёлета правесці адметную акцыю — свята калодзежа. Тым больш, сведкам старажытных пад-

зей у наваколлях Глівіна з'яўляецца і так званы "татарскі калодзеж", які знаходзіцца ў наваколлях вёскі. Існуе паданне, што вада з калодзежа з'яўляецца гаючай і дапамагае ад хвароб вачэй.

Прахалоднай аказалася не толькі вада ў калодзежы ля СК. Без загартоўкі лепш не знаходзіцца ў памяшканні клуба — калі толькі ты не прышоў на дыскатэку, якая, да слова, ладзіцца кожную суботу. Ад ідзі правадзэння дыскатэк глівінскі клуб не адмовіўся, бо, па словах Барсуковай, нават нягледзячы на абмежаванні ў часе, на танцы збіраецца багата моладзі, асабліва летам, калі ў вёску наязджае шмат падлеткаў з Барысава.

На дзяцей ды моладзь разлічаны і клубныя фарміраванні. Так, на базе СК дзейнічае дзіцячы вакальны калектыў, а таксама тэатральны гурток і праводзяцца заняткі па дэкаратыўна-прыкладным мастацтве.

Што шкада, калі раней дзеці выконвалі пераважна народныя песні, то цяпер вымушаны пераключыцца на эстрадны рэпертуар. Як аказалася, ініцыятыва ідзе ад саміх дзяцей, якія традыцыйныя спевы лічаць немоднымі...

У клубе асвойваюць і новыя тэхналогіі дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Так, калі раней нашы продкі кашы плялі з лазы, то цяпер... з газет. Гэтка самадзейнасць падабаецца як дзецям, так і іх бацькам, якім падобная творчасць малечы нічога не каштуе.

Пацікавіліся ў Вольгі Барсуковай і адносна прапаноў глівінскага СК для больш сталай аўдыторыі. Пакуль для людзей састарэлага ўзросту праводзяцца толькі асобныя мерапрыемствы на даму. Аднак у планах — адкрыццё асобнага гуртка, разлічанага на пенсіянераў.

Дарэчы, пра планы. На гэты год клубу даведзена зарабіць два мільёны. Каб выканаць яго, загадчык клуба мяркуе арганізоўваць платныя канцэрты. У прыватнасці, плануецца запрашаць калектывы з суседніх клубаў.

На людным месцы

Для радасці

Адным з кірункаў дзейнасці ўстаноў культуры Мазыршчыны з'яўляецца адраджэнне беларускай культуры: народных звычаяў, абрадаў, традыцый, рамёстваў. Яркім доказам таму можна лічыць дзейнасць ансамбля народнай музыкі "Радуніца". Гэта першы на Гомельшчыне калектыў, які пачаў працаваць у змешаным жанры. Ён створаны з невялікай групы аматараў беларускага фальклора раённага Дома культуры ў сакавіку 1989 года. Яго аргані-

затарам стаў дырэктар раённага дома культуры Мікалай Туравец — чалавек з творчай душой і сэрцам, поўным любові да песеннага, музыкальнага і танцавальнага мастацтва.

МАЗЫРШЧЫНА

Артысты-аматары не толькі канцэртуюць, але і займаюцца пошукава-збіральныхнай, краязнаўчай работай. Пад час фальклорных экспедыцый на Мазыршчыне сабрана больш за 300 розных песень, жартаў, прымавак, якія ажылі на сцэне. У складзе аматарскага калектыву амаль пятнаццаць чалавек,

Ансамбль "Радуніца".

якіх злучае любоў да фальклорнай спадчыны Мазырскага Палесся. Узрост — ад 16 да 65 гадоў. І кожны з іх — віртуоз, універсал: добра спявае, танцуе, грае на інструменце.

Сёння у рэпертуары — больш за 60 песень і 20-ці

розных танцаў. З 1992 года ансамбль носіць званне "народны". Ён з'яўляўся пераможцам і лаўрэатам рэгіянальнага фестывалю танца "Пярэзвы" (Бабруйск), рэспубліканскіх фестывалаў "Звіняць цымбалы і гармонік" (Паставы), "Аўцюкі" (Калінкавіцкі раён), "Беларусь — мая песня" (Мінск), выступаў на міжнародных конкурсах у Бранску, Трубчэўску...

З поспехам пачынала "Радуніца" ў Германіі, Малдове, Прыбалтыцы, Украіне... Гомельскае абласное тэлебачанне стварыла пра ансамбль відэафільм. Выпушчаны аўдыёальбом і кампактдыск.

К

Крэатыў + гусь =...

22 лютага ў аграгарадку "Белая Дуброва" адбыўся кірмаш "Гусінае свята", які праводзіцца толькі на Касцюковічыне.

КАСЦЮКОВІЧЫНА

Свята ўключала гульні, конкурсы, абрадавыя, тэатралізаваныя дзеянні, выступленне калектываў мастацкай самадзейнасці раёна. Працавала выстаўка-продаж вырабаў дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Гарачай юшкай частавалі працаўнікі СВК "Белая Дуброва". Пякліся румянныя бліны, сма-

жыўся шашлык, праводзіўся бойкі гандаль смачнай выпечкай. Гасцінныя гаспадыні "Сялянскай хаты" накрылі багаты стол, на якім былі прадстаўлены стравы беларускай кухні.

Але галоўнымі персанажамі "Гусінага свята" былі ўсе ж гусі. Укормленыя і крывілыя гусакі і сціплыя гусыні сталі аб'ектамі ўсеагульнай увагі. Беладуброўскія артысты разыгралі сцэнку-конкурс пад назвай "Чый гусь лепшы?". Перыядычна ў гаспадарчую спрэчку наконт гусінай перавагі ўмешваліся гучным гогатам самі аб'екты спрэчкі. Гэткі гусіны экспромт выклікаў смех. Шмат гледачоў сабраў конкурс "Гусіныя забегі", у якім галоўныя героі свята паказалі сябе марафонцамі і зарабілі для гаспадыні прызы і сувеніры. Таксама адбылося галоўнае абрадавае дзеянне свята "Дзьяльба гуся". А быў яшчэ аўкцыён "Купі гуся".

Фінальнай і відовішчай дзеяй стала "Кола шчасця". Актыўныя ўдзельнікі ўзялі ў рукі рознакаляровыя стужкі і ўтварылі вакол "Кола шчасця" вялікі карагод.

Наталля ДРОБЫШАВА,
намеснік дырэктара
Цэнтралізаванай клубнай
сістэмы раёна
Фота Людмілы СМАЛЯКОВАЙ

Аказваецца, прыехалі ў Глівінскі СК мы не абы калі, а напярэдадні рамонту. Літаральна назаўтра пасля нашага візіту ў клубе муслілі пачаць замяняць струхлелую падлогу ў танцавальнай зале. У больш далёкіх планах — замена старых вокнаў на шклопакеты. Калі тое будзе — пытанне адкрытае і набалелае — з-за старых шыбаў у клубе зімна нават увесну. Да таго ж, адчуваецца высокая вільготнасць. Вынік такой сітуацыі не прымусяў сябе чакаць: у памяшканні з'явіўся грыбок. На думку спецыялістаў, якія аглядалі СК, у танцавальнай зале знаходзіцца ўвогуле не рэкамендуецца — шкодна для здароўя.

Спадарыня Барсукова шчыра спадзяецца, што дзякуючы новаму спонсару сітуацыя выправіцца. Так, зусім нядаўна побач з СК адкрыўся аўтасервіс. Яго кіраўнік Анатоль Райкевіч, убачыўшы сітуацыю з клу-

ва ўсім. На жаль, не. Уражанні ад убачанага навокал не супалі з чаканымі. Закінутыя хаціны, малалюдныя вёскі — і ўсё гэта ў якіх 30 кіламетрах ад сталіцы. Нават на Гомельшчыне, тых жа Лельчыцкім ды Жыткавіцкім раёнах, якія балюча закрунула радзінцыя, карціна перад вачыма паўстала куды больш аптымістычнай. Можа, не тымі дарогамі ехалі мы на Оршу?

Дзе Нарцызава, а дзе Славені?

У **Крупскім раёне** паміж вёскамі **Горадна** і **Выдрыца** (побач з рэчкай Бобр) пераблыталі фельчарска-акушэрскі пункт з клубам. Але спыніліся недарэмна, бо сярод непраходнага хмызняку заўважылі не надта каб дагледжаны помнік загінулым у час Вялікай Айчыннай...

Чакаюць

бам, вырашыў паспрыяць установе. Летам ён запланавана дапамагчы памяншаць столь і прыбраць увесь грыбок, а таксама паставіць вентыляцыю. Можа і праўда, сёння дзяржаўна-прыватнае супрацоўніцтва з'яўляецца адным з галоўных фактараў захавання культуры.

А мо, спонсар дапаможа і з тэхнікай? Бо цяпер камп'ютар ды прынтар у Вольгі Барсуковай — асабістыя. Як яна распавяла, няма камп'ютарнай тэхнікі і ў бібліятэцы, якой кіруе Алена Хількевіч. Шкада, але пагаварыць з ёй не давалося: паехала на бібліятэчны семінар. Цікава, ці абмяркоўвалася там праблема камп'ютарызацыі сельскіх бібліятэк Барысаўшчыны? А то блог "Сельская бібліятэка" ў раёне існуе, а тэхнікі для актыўнага стасункавання ў новым фармаце не стае хранічна.

(Не) лірычнае адступленне
Кастуся АНТАНОВІЧА

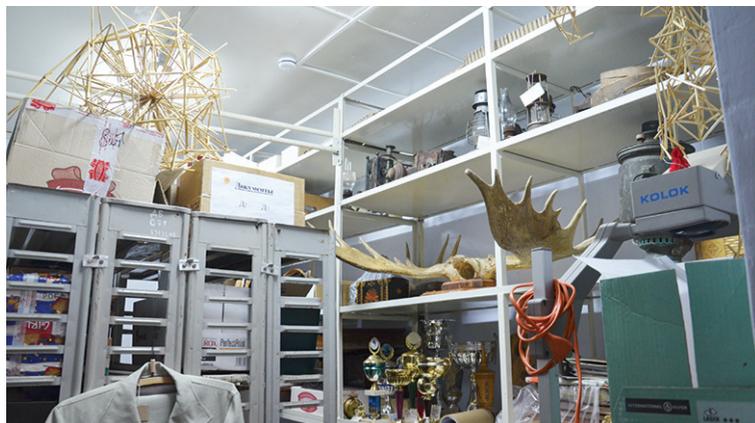
Першы дзень нашай чарговай вандроўкі прыпаў на прысталічныя раёны. Здавалася б, блізкасць ад Мінска будзе адчувацца

Пра перспектывы развіцця ўстаноў культуры раёнаў Віцебшчыны і Магілёўшчыны чытайце ў наступных нумарах "К".

Рушылі далей з не вельмі ўзнёслым настроем. Меркавалі завітаць у **Шынкі** — вёску з такой самавітай назвай абмінуць не хацелася. Збочыўшы ў накірунку Шынкоў запыталіся ў мясцовай бабулькі, ці ёсць там якая ўстанова культуры. Як аказалася, ужо з дзясятка гадоў няма там ні шынкі, ні клуба.

Едзем далей. У **Талачынскім раёне** спыняемся адразу за вёскай **Майдан** — у пасёлку **Нарцызава**. Мясцовы СК брэндавым ніяк не назавеш... Ды і дзеліць плошчу ён не з бібліятэкай, а з вясковай крамай, пустыя шыбы якой наганяюць не вельмі прыемныя думы. А вось называецца ўстанова гучна — Славенскі СК.

Сустрэла нас Надзея Сцяпанова. Яна ж і прыбіральшчыца, і валанцёр — бясплатна займаецца самадзейнасцю з дзецьмі. Спадарыня патлумачыла такое суседства. Аказваецца, некалькі гадоў таму буды-

Літоўны заавацыйны фонд раённай групы па стварэнні музея ў Славенскім раёне ў Славенскім клубе. Паўнапраўны прававага нас у фондасоўшчы.

Кіраўнік Глівінскага СК Вольга Барсукова.

Славенскі СК месціцца ў адным будынку з крамай.

Кіраўнік клуба Святлана Забэла.

нак клуба згарэў у Славенях, а таму пад патрэбы сельскай культуры і вырашылі перабсталяваць частку крамы ў Нарцызаве. Цяпер там праблема аналагічная глівінскай — цівіль ды халадэча, а да таго ж працякае дах. Тым не менш, загадчыца Славенскага СК Святлана Забэла не адчайваецца. Больш за тое, зараз вядуцца спробы па атрыманні ўстановай статусу сельскага дома культуры — разам са статусам з'явіцца і магчымасць узяць у штат мастацкага кіраўніка, патрэба ў якім вялікая. Сёння ў СК дзейнічае пяць фарміраванняў, сярод якіх вакальна-сямейнае трыа, штогадовы ўдзельнік на Славянскіх базары ў Віцебску — вакальны калектыў "Славянка", дзіцячы спеўны і харэаграфічны калектыў ды тэатр мініяцюр.

Нягледзячы на блізкасць "маскоўскай" трасы, турыстаў у Нарцызава са свечкамі не знойдзеш. А таму ўвесь культурны прадукт арыентаваны выключна на мясцовага спажыўцу: у клуба атрымліваецца няблага зарабляць дзякуючы платным канцэртаў — у суседніх клубах і дамах культуры. Праўда, паступалі ўжо запрашэнні прыехаць у Латвію на гастролі. Хто ведае, мо неўзабаве дзякуючы інтузізму Святланы Забэла славенскую "Славянку" будучы ведаць далёка за межамі не толькі вобласці, але і краіны.

Агульнае (не) лірычнае адступленне

Нам спадабалася ўтэўненасць музейшыкаў са Смалявічы — аптымісты і проста фантазуюць ідэямі. Калі частка іх пры належным фінансаванні ажыццявіцца, турысты імгненна пратопчуць да раённага цэнтра шырокую сцяжыну... Спадабаўся прафесіяналізм Вольгі Барсуковай з Глівіна. Дзяўчына працуе на пасадзе ўсяго тры год, але здолела прыстасавацца да няпростых умоў сельскай працы. І не проста прыстасавацца, але і трывалага спонсара знайсці для неадкладнага рамонту клубнай падлогі і столі... Не займаецца цярглівасці Святлана Забэла. У прыстасаваным клубе — халадэча, а яна за якасць працы здолела камп'ютар атрымаць.

Фота аўтара
К

На людным месцы

У адным з пакояў **Маларыцкага раённага цэнтра народнай творчасці грукуюць кросны**. Паступова атрымліваецца карунак, закладзены ў нітах. Творчую атмосферу час ад часу парушае голас **Валянціны Струнец**, дырэктара ўстановы. **Жанчына падказвае, што і ў якой паслядоўнасці неабходна рабіць. За кроснамі — яна і чацвёрта юнакоў: Андрэй Варанчук, Максім Лямачка, Сяргей Горбік і Сяргей Картавых вучацца ткаць.**

І тчэ... юначая рука

Юнакі перакананы, што сапраўдны мужчына павінен не толькі пасадзіць дрэва, пабудаваць хату, выгадаваць сына, але і ўмець яшчэ і добра ткаць.

— Не жаночы гэта занятак — сядзець за кроснамі, — гаворыць **Максім Лямачка**. — Сучасныя дзяўчаты вельмі далікатныя, каб займацца ткацтвам. Гэта рамяство патрабуе значных фізічных намаганняў, сілы. Пасля непрацяглай працы за станком пачынае балець спіна. Ды і зрок павінен быць добрым...

— Навучыцца ткаць проста, — пераконвае **Сяргей Горбік**. — Аснаваў, навіў, заправіў у ніты, закінуў у бёрды, прывязаў понажы, нацягнуў ніткі — і пайшла справа.

— Але рамяство асвоілі не цалкам, — кажа **Сяргей Картавых**. — Мы пачыналі з нуля. Усім сакрэтам ткацтва вучыць **Валянціна Мікалаеўна**. Заняткі — два разы на тыдзень. Спачатку асвойвалі кросны, цяпер селі за станок, дзе запраўлена тэхналогія ткацтва "кажушком".

Валянціна Струнец патлумачыла, што на 4 рэмізках (нітах) атрымліваецца гладкая тканіна, якая нагадвае сацін. На вонкавым яе баку не бачна нітаў асновы. Такі від ткацтва быў характэрны толькі для нашага рэгіёна — для Маларыцкіх строяў.

— Цяпер наша мэта, — дзеліцца планами **Андрэй Варанчук**, — закончыць ткаць сурвэтку памерам 45 X 90 сантыметраў.

Юнакі спяшаюцца, бо вырашылі прыняць удзел у абласным аглядзе-конкурсе "Сёння ў нашай хаце свята". Захапіў іх гэтым творчым спаборніцтвам выкладчык **Уладзімір Галавій**.

— Імпрэза праводзіцца ў рамках рэспубліканскага конкурсу "Беларускі вянок", — гаворыць **Уладзімір Апанасавіч**. — Мы паўдзельнічаем у намінацыі "Ад прадзедаў спакон вякоў..." Згодна з умовамі спаборніцтва, неабходна напісаць даследчую работу па ткацтве (захаванне і развіццё народных традыцый рэгіёна ў галіне дэкаратыўна-прыкладнай творчасці). Акрамя таго, нам трэба прадставіць узор вырабленай ўласнымі рукамі рэчы. Мы вырашылі, што гэта будзе сурвэтка...

Мікалай НАВУМЧЫК
Фота аўтара

На прыступках бібліятэкі

Клуб кветкавадаў "Флора" і супрацоўнікі Салігорскай раённай цэнтральнай бібліятэкі арганізавалі і правялі незвычайную акцыю — бібліятэчны флэшмоб.

САЛІГОРСК

Асноўная ідэя — прадэманстраваць гараджанам, што не перавалілася яшчэ чытачы на Салігорскай зямлі, а любоў да чытання — гэта актыўная жыццёвая пазіцыя думачога і культурнага чалавека. Дэвізам бібліятэчнага флэшмобу сталі словы: "Я люблю чытаць, і я буду чытаць!" Роўна ў поўдзень "флораўкі" і бібліятэкары сабраліся ў прызначаным месцы. У руцэ кожнага ўдзельніка акцыі былі або шары з надпісам "Я люблю бібліятэку", або кнігі. Урачыста, услых, зачыталі яны пасланне на світак, прымацаваных да шароў "Ты чытаеш — ты лепшы!", "Бібліятэка — адкрыты свет ідэй", "Жыві на светлым баку — выбірай чытанне!", "Чытай кнігі — будзь асобай!" — гучала з усіх бакоў. А потым удзельнікі выстраіліся ў форме сэрца проста на ганку будынка. Так нечакана і арыгінальна яны прызналіся ў каханні... сваёй бібліятэцы і кнігам.

Гэтая акцыя ў чарговы раз засведчыла, што нават у нашым няпростым жыцці можна знайсці магчымасці, якія дазваляць хоць на кароткія імгненні, скінуўшы шалупіну сур'ёзнасці і застаўшыся самім сабой, зрабіць штосьці нетрывіяльнае, здзівіць людзей, падарыць радасць сабе і навакольным!

Кацярына ВАВІЛАВА,
бібліятэкар Салігорскай РЦБ, кіраўнік клуба "Флора"

Вэб-практыкум

Пры расійскім часопісе «Сучасная бібліятэка» плённа дзейнічаюць дыскусійныя пляцоўкі ў сацыяльных сетках, магчымасці якіх актыўна выкарыстоўваюць бібліятэкары, чытачы, педагогі, пісьменнікі. І кожнага цікавіць канкрэтны адказ на адзінае пытанне: якой павінна быць сучасная бібліятэка. Новы імпульс дэбатам дадала і рэформа маскоўскіх бібліятэк. Сёння мы прадстаўляем нашым чытачам «нарэзку» меркаванняў, ідэй і прапанов па далейшым удасканаленні бібліятэчнай справы, што нарадзіліся пад час тых дыскусій. Падаецца, яны больш чым цікавыя ва ўмовах мадэрнізацыі бібліятэк і ў нас.

«А ў ЗША работу бібліятэк ацэньваюць па колькасці мерапрыемстваў».

«Генеральны дырэктар Дзяржаўнай публічнай навукова-тэхнічнай бібліятэкі Расіі, доктар тэхнічных навук, прафесар, заслужаны работнік культуры Расіі Якаў Шрайберг перакананы, што бібліятэкі, як культурныя інстытуцыі, абавязкова захаваюцца. Гэта важны кампанент інфармацыйнага грамадства. Як без іх могуць развівацца навука, тэхніка, адукацыя, культура? Ціск лічбавага кантэнта, безумоўна, магутны. Але ў многіх карыстальнікаў складваецца няправільнае адчуванне, што можна атрымаць любую інфармацыю, мінаючы бібліятэчныя залы».

«У ЗША памер фінансавання як публічных, так і ўніверсітэцкіх бібліятэк залежыць ад таго, колькі мерапрыемстваў яны правялі за год. Якія гэта мерапрыемствы? А нічога мудрагелістага: сустрэчы з пісьменнікамі, літаратурныя чытанні, заняткі па вучэнні розных моў».

«Мы забыліся пра сервісныя паслугі, нехарактэрныя для бібліятэчнай справы. Амерыканцы іх не цураюцца. Вельмі запатрабавана наведвальнікамі дапамога ў пошукавай рабоце: маніторынг баз дадзеных, складанне правільных рэзюмэ».

«У нашых бібліятэках нельга пашыраць да бясконца спіс платных паслуг. Камерцыя будзе замінаць выкананню непасрэдных бібліятэчных абавязкаў».

«Праблема аўтарскіх правоў тармозіць алічбоўку бібліятэчных фондаў і вядзе да абмежавання вольнага доступу да сканіравання друкаваных выданняў. Выйсце, напэўна, ва ўкараненні прынятай на Захадзе дактрыны добрасумленнага карыстання. Інакш кажучы, кліент папярэджаецца аб адказнасці ў выпадку парушэння закона. Ён павінен памятаць, што электронная копія не распаўсюджваецца і знішчаецца паліўнага тэрміну...»

Піяр для бібліяфоба

«З усіх магчымых пераўтварэнняў робяцца толькі тыя, што хутка прыносяць знешні піяр-эфект, або не выпраўляюць, а прыхоўваюць застарэлыя сістэмныя памылкі».

«Новыя бібліятэкі» — кепска прадуманыя месцы для мерапрыемстваў з дысайнам «ад ікеа» (за вар'яцкія грошы) і кнігамі як антуражам для гэтых мерапрыемстваў».

«У галандскім (як і ў іншым замежным досведзе) самае каштоўнае — не знешні бок і дызайн, а нябачная спецыялісту арганізацыя ўнутраных працэсаў, прадуманая тэхналогія, пад якую і робіцца дызайн».

«Маскоўскія бібліятэкі перастаюць быць бібліятэкамі, бо пераўтвараюцца ў клубы, дзе замест асветы — забаўкі».

«А якой будзе бібліятэка гадоў праз ...цаць? Бібліятэчная справа перажывае крызіс. І ніхто не ведае, што будзе далей. У лепшым выпадку гаворка вядзецца пра мадэрнізацыю таго, што маецца».

«Бібліятэкі не маюць магчымасці аддалена выкарыстоўваць электронныя рэсурсы, таму трапілі ў пастку заканадаўчых абмежаванняў. Падпіска на рэсурсы становіцца дамінуючай мадэллю ўзаемаадносін бібліятэк і выдавецтваў. Першыя не могуць заставацца ўласнікам рэсурсаў, пераўтвараюцца ў пасярэдніка паслуг».

«А якой будзе бібліятэка гадоў праз ...цаць? Бібліятэчная справа перажывае крызіс. І ніхто не ведае, што будзе далей. У лепшым выпадку гаворка вядзецца пра мадэрнізацыю таго, што маецца».

«Усё менш становіцца бібліяфілаў, імкліва павялічваецца колькасць бібліятэкаў і — проста жах! — пачынае нараджацца племя бібліяфобаў».

«Па ацэнцы экспертаў, да 2020 года састарэюць прафесіі турагента, лектара, бібліятэкара, стэнаграфіста, бібліяцэра, ліфцэра, паштальёна...»

«Будучыня бібліятэкара — мадэратар? А мо — архітэктар інфармацыйных сістэм і арганізатар інтэрнэт-суполак?»

Вопыт суседзяў: бібліятэкі рэфармуюцца, а што сістэмна прыхоўваюць?

■ Суб'ектыўныя нататкі замест абагульнення

Пагаджуся амаль з кожным выказаннем. Не буду іх паўтараць. Пастараюся абагульніць ідэй ды прапановы і спраекаваць іх на беларускія бібліятэчныя рэаліі. Але агаваруся, мае развагі будуць мець суб'ектыўны характар, бо зараз пачну «будаваць» бібліятэку, якая спадабаецца менавіта мне. Вельмі спадзяюся, што публікацыя (не прыхоўваю — у нейкай ступені правакацыйная) займе працяг. Вельмі цікава, якую ідэальную для сябе бібліятэку «пабудуюць» нашы чытачы?»

Яўген РАГІН

Мая любімая ўстанова

«Мая» бібліятэка павінна мець паўнацэнны кніжны фонд не толькі айчынных, але і расійскіх больш-менш свежых выданняў. Бібліятэкар не павінен перашкаджаць мне корпацца ў кнігах. Але буду вельмі рады, калі ён здолее ўцягнуць мяне ў літаратурную дыскусію і годна прарэкламуе навінкі, бо ў літаратурным працэсе з-за занятасці на працы арыентуюся не вельмі».

Выбар кніг займае ў мяне не больш за паўгадзіны. Мяне гэта не задавальняе. Таму ідэя трансфармацыі бібліятэк ў гарадскія гасцёўні — падабаецца. Я гатовы, да прыкладу, рэгулярна ўносіць на бібліятэчны рахунак пэўныя грошы, каб папіць кавы ў чытальнай зале і ўрэшце пазнаёміцца з той чытачкай, якая любіць амаль тыя ж кнігі, што і я... Урэшце, слова «гасцёўня» мае тыя ж карані, што і «гасцінасць». Мне яе ў нашых бібліятэках не стае. Так, для мяне важна, каб бібліятэка набыла пэўныя рысы клуба. І я ніколі не пагаджуся, што радасць чалавечы зносін — не асвета, а забаўка. Яшчэ ў дзяцінстве чуў ад дарослага сябра-чытача, што не толькі чытанне, а нават пасіўная блізкасць да кнігі прыносіць карысць. Так што папіць кавы сярод кніг — тэрапія нават для бібліяфоба. У кожным доме павінна быць бібліятэка: не чытаюць дзеці — возьмуцца ўнукі...

Мяне не цікавяць «нябачная спецыялісту арганізацыя ўнутраных бібліятэчных працэсаў», аўтарскія правы на рэсурсы — пра тое нам распавядуць, спадзяюся, спецыялісты. Больш даспадобы асоба бібліятэкара, прафесія якога, на мой погляд, не знікне ніколі. У сталічным філіяле ля кальцавой дарогі, дзя я пастаянна «пасуся», найпершы «факультатывны» абавязак бібліятэкараў — чытанне кніг. Спаборнічаць з імі ў гэтым — немагчыма. І калі мне цяжка арыентавацца ў кніжным «хіт-парадзе», яны становяцца мадэратарамі майго чытання. Такого прафесіяналізму хранічна не стае на сяле — мяркую, зноў-такі, па камандзіроўках. І мяркуючы па напоўненасці згаданага філіяла па суботах, экспансія бібліяфобаў мінскім спальным ускрайкам не пагражае... Я вельмі хачу, каб эфектыўнасць бібліятэк ацэньвалася па колькасці мерапрыемстваў. Толькі вось сустрэчы з графаманамі і сустрэчы з пісьменнікамі — не адно і тое ж.

Немагчыма глядзець кіно і чытаць кнігі з дапамогай манітора. Я — за першароднасць «чайнай цырымоніі». І праз вякі, хачу верыць, з бібліятэк не ветрыцца непаўторны пах папярочных старонак. Хтосьці называе яго кніжным пылам. Але ў сапраўднай бібліятэцы чытач не дазволіць яму доўга залежвацца.

Будзем на сувязі!

Паважаныя чытачы! Нам цікавае ваша меркаванне па тэмах нумара.

Пішыце на адрас: 220013, г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 77, альбо на электронную скрыню kultura@tut.by, **тэлефануйце** ў рэдакцыю па нумары 8-017-286-07-97, **абмяркоўвайце** на [facebook.com/kimpressby](https://www.facebook.com/kimpressby) альбо [vk.com/kimpressby](https://www.vk.com/kimpressby)

Стратэгія начальніка аддзела

Галоўная адметнасць Хойніцкага раёна ў тым, што гэтая зямля пацярпела ад Чарнобыльскай катастрофы. І менавіта такая адметнасць паўплывала на далейшае развіццё мясцовай культуры. Яна, як мяркую кіраўніцтва раёна, павінна падтрымліваць дух людзей, павінна быць галоўнай ачышчальнай. Так, у краі даўно прызвычаліся да самаахвярнасці.

Апаратуру трэба пастаянна абнаўляць

Валянцін БАРАНАЎ,
Хойніцкі райвыканкам:

— Асноўная задача — арганізацыя адпачынку насельніцтва. І гэта далёка не бяздумнае баўленне часу. Скажам, леташні агляд-конкурс «Шукаю таленты» пераўтварыўся не толькі ў яркую доўгатэрміновую канцэртную дзею, але і ў практыка-арыентаваную акцыю па папаўненні базы даных пра здольных дзцей і моладзь. Урэшце, гэта ж наш кадравы патэнцыял. Лічу, што праект так альбо інакш зачэпіў кожнага. На выніковы гала-канцэрт цяжка было патрапіць з-за аншлагу. І мы свайго дамагліся, нашы сталыя аматарскія калектывы маюць магчымасць «абнаўлення крыві».

Сёлета плануем правесці конкурс самадзейных гуртоў нашых устаноў культуры і ансамбляў з прадпрыемстваў і арганізацый. Раён павінен пастаянна бачыць, як развіваецца і ўдасканальваецца наша аматарскае мастацтва, заснаванае на спрадвечнай творчай традыцыі Хойніччыны. Мерапрыемства гэтае — таксама доўгатэрміновае. А за вершыцца яно вялікім зборным канцэртам ў лістападзе, напярэдадні 71-й гадавіны вызвалення раёна ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

Амфітэатр у гарадскім парку будзе задзейнічаны летам максімальна. Па выхадных тут прэзентуюць сваё майстэрства артысты горада і сяла. Людзі заўжды вітаюць падобныя творчыя справаздачы.

Напярэдадні 70-годдзя вызвалення Беларусі і 70-годдзя Вялікай Перамогі наш краязнаўчы музей працягне ваенна-патрыятычную пошукавую працу з удзелам вучняў і моладзі. Даўно ўвялі ў практыку экскурсіі па нашых знакамітых гісторыка-архітэктурных збудаваннях у вёсках Рудакова ды Барысаўшчыны і ў вёску Глінішча, дзе нарадзіўся народны пісьменнік Іван Мележ. Уся гэтая экскурсійная дзейнасць становіцца ўплывае на ўдасканаленне музейнай справы. Дарэчы, сёлета Ноч музеяў ў будзе праведзена ў Хойніках з абавязковым удзелам струннага калектыву з дзіцячай школы мастацтваў...

Як начальнік аддзела, заўжды настойваю на тым, каб нашы клубы ды бібліятэкі выглядалі прывабна. Такая рэкламная дзейнасць па добраўпарадкаванні тэрыторыі будзе працягнута і ў бягучым годзе.

Сярод асноўных праблем назваў бы вось якую. Мае калегі, думаю, са мной пагодзяцца ў тым, што музычную ды светлавую апаратуру ў клубных установах варта перыядычна абнаўляць. Ну, не пойдзе моладзь на дыскатэку ці на канцэрт, дзе і гук крытыкі не вытрымлівае, і светлавой рэжысуры няма аніякай.

23 сакавіка ўстановы культуры раёна возьмуць самы актыўны ўдзел ў выбарах у мясцовыя саветы дэпутатаў. Папершае, частка выбарчых участкаў знаходзіцца менавіта ў нашых установах, а ў складах камісій — шэраг работнікаў культуры. Па-другое, мы па традыцыі ў гэты дзень забяспечым насельніцтва самым якасным канцэртным абслугоўваннем...

Сярод асноўных праблем назваў бы вось якую. Мае калегі, думаю, са мной пагодзяцца ў тым, што музычную ды светлавую апаратуру ў клубных установах варта перыядычна абнаўляць. Ну, не пойдзе моладзь на дыскатэку ці на канцэрт, дзе і гук крытыкі не вытрымлівае, і светлавой рэжысуры няма аніякай. Мы ж, урэшце, не ў пазамінулым стагоддзі жывем. Так, стараемся ў гэтым плане і пазабуджэ выкарыстаць, і спонсараў знайсці. І гэта цудоўна, што адно з нашых камунальных сельскагаспадарчых унітарных прадпрыемстваў летась аказала спонсарскую дапамогу ў 19 мільёнаў рублёў для таго, каб новы сельскі Дом культуры вёскі Вяляцін набыў сабе лічбавую музычную апаратуру. Але спонсараў падобных, мякка кажучы, не так і шмат. Таму хацелася б, каб фінансаванне тут было мэтавым, у рамках рэалізацыі дзяржаўнай праграмы «Культура Беларусі». Заўважу, што праграма абнаўлення такога абсталявання ў нас не было 5 — 6 гадоў.

Беларускі гітарыст Віталь ТКАЧЭНКА, які працягнуў навучанне ў Амерыцы і цяпер там жыве і працуе, ужо вядомы чытачам (гл. "К" № 5 за 2014 г.). Але калі ранейшая размова з ім была прысвечана таму, што патрабуе тамтэйшая сістэма навучання ад студэнтаў, дык гэтая публікацыя — пра патрабаванні да выкладчыкаў і самі ўмовы іх працы. Цікава, што прыехаўшы больш як на месяц прадстаўляць у Расіі фірму па вырабе музычных інструментаў і сумяшчэйшы гэта з майстар-класамі на радзіме, Віталь увесь час... працягваў выкладанне — он-лайн.

— А іх папросту няма! Ёсць, вядома, самыя разнастайныя кнігі — ажно да коміксаў, дзе адлюстравана гісторыя сусветнай культуры. Але агульнапрынятых падручнікаў, па якім займаліся б усе навучальныя ўстановы, не існуе. Больш за тое, кожная ўстанова распрацоўвае свае навучальныя праграмы і, адпаведна, дапаможнікі, разнастайны метадычны матэрыял. Найперш — відэа, аўдыа, усё тое, што накіравана не на слаvesнае апісанне, а на практычны паказ. Стварэнню метадычных распрацовак надаецца вялікая ўвага.

Выкладаць жа мяне запрасілі яшчэ тады, калі я вучыўся на чацвёртым курсе. І спярша я працаваў над складаннем вучэбных матэрыялаў. Гэта папраўдзе вельмі карпатлівы занятак, які патрабуе куды больш

На працягу пяці гадоў пасля заканчэння кожнага года права наведваць любыя заняткі, дабіраючы тыя веды, у якіх адчувае патрэбу. Такая ж магчымасць ёсць у выкладчыкаў — прыходзіць да сваіх калег не з праверкай, а проста для пераймання вопыту.

Віталь Ткачэнка. / Фота Юрыя ІВАНОВА

— Чаму ж? На працягу пяці гадоў пасля заканчэння кожнага года права наведваць любыя заняткі, дабіраючы тыя веды, у якіх адчувае патрэбу. Такая ж магчымасць ёсць у выкладчыкаў — прыходзіць да сваіх калег не з праверкай, а проста для пераймання вопыту.

— Але ж калі хто вучыцца не хоча — ні найноўшая метадалогія, ні сучасныя тэхнічныя сродкі не дапамогуць.

— Асноўная маса — сапраўды хоча, бо ўкладае ў навучанне свае ўласныя грошы. Не бацькоўскія, падкрэслю, а свае. У Амерыцы прынята ранняя сацыялізацыя: пасля 18-ці гадоў дзеці не застаюцца на шый бацькоў, а пачынаюць самастойнае жыццё — у крэдыт. Таму спачатку, што называецца, хаця б крыху становяцца на ногі, а потым, часцей пасля 30-ці, задумваюцца пра адукацыю. Тым,

Надзея БУНЦЭВІЧ

— У кожнай аўдыторыі ёсць камп'ютар з Інтэрнэтам і экран. Падобная дыстанцыйная форма чытання лекцый не такая ўжо і рэдкасць. Але, зразумела, так званы "клас", дзе вучні павінны выконваць музыку, вядзе іншы выкладчык.

— Інакш кажучы, словы — он-лайн, музыка — "жыўцом"?

— Не заўсёды. Узгадаю свае ўступныя іспыты. Трэба было даслаць чатыры відэазапісы, зробленыя з адной камеры без мантажу. Субседаванне — па тэлефоне. А па тэорыі музыкі — за гадзіну я павінен быў выканаць некалькі практыкаванняў і даслаць іх па факсу. Але калі ўсё здадзена паспяхова, дык гэта, лічыце, толькі першы "адборачны" тур. Ты атрымліваеш пасведчанне, што прыняты... часова, усяго на два тыдні. За гэты час трэба з'явіцца асабіста і ўсё тое самае здаць "жыўцом". Але калі я пачаў іграць тую ж самую сольную праграму, якую дасылаў на відэа, камісія вельмі здзівілася: "Мы гэтыя творы ўжо чулі. Няўжо ў вас няма больш нічога?" Затое па гісторыі музыкі, напісаўшы за тры дні два эсы на задзеныя тэмы, атрымаў адзнаку адразу ў атэстат. І застаўся вельмі ўдзячны музыказнаўцы Вользе Савіцкай, якая выклала гэтую дысцыпліну ў мяне пад час вучобы ў Мінску і дала папраўдзе грунтоўныя, усеабдымныя веды. Увогуле, гісторыя музыкі ў Беларусі выкладаецца куды больш падрабязна, і гэта фарміруе шырокі гістарычны круггляд. У Амерыцы на тое адводзіцца ўсяго год ці паўтара.

— Цікава было б паглядзець які-небудзь амерыканскі падручнік па гісторыі музыкі...

Якая яна, музычная адукацыя за акіянам?

Вучоба он-лайн, замест кніжкі — відэа?

Асноўная маса амерыканскіх студэнтаў — сапраўды хоча вучыцца, бо ўкладае ў навучанне свае ўласныя грошы. Не бацькоўскія, падкрэслю, а свае. У Амерыцы пасля 18-ці гадоў дзеці не застаюцца на шый бацькоў, а пачынаюць самастойнае жыццё — у крэдыт. Таму спачатку хаця б крыху становяцца на ногі, а потым, часцей пасля 30-ці, задумваюцца пра адукацыю.

шых намаганняў, чым уласна правядзенне ўрокаў, таму на яго даецца асобны час. Праўда, аплочваецца ён гэтак жа, як і лекцыі. Потым тыя матэрыялы выкладаюцца на сайт, але доступ да іх ёсць толькі ў нашых студэнтаў, і скапіраваць — немагчыма, так што аўтарскае права — абаронена. (У нас навукова-метадычныя працы выкладчыкі робяць у вольны ад аўдыторскіх заняткаў час, не атрымліваючы за гэта грошай. А выдаюць дапаможнікі — здарэцца, і за свой кошт. Ці, каб зрабіць іх даступнымі, выкладаюць у Інтэрнэт, адмовіўшыся, фактычна, ад аўтарскіх правоў — Н.Б.). А падручнікаў няма нават у школе — толькі раздрукоўкі ад педагога. Няма ні Дэпартамента адукацыі, ні прынятай у Беларусі сістэмы праверкі навучальных устаноў. Але калі навучальныя ўстановы — прыватныя і за кожнай няма абавязковага геаграфічнага замацавання, дык ніхто не будзе выкідаць грошы на дрэнную. Прэстыжна, вядома, калі навучальная ўстанова атрымлівае акрэдытацыю штата. Каб яе займець, трэба прадставіць камісіі ўсю інфармацыю пра дзейнасць установы. Але гэта — хіба дадатковая рэклама, больш тая акрэдытацыя не дае нічога.

— Як жа адбываецца, да прыкладу, перапрафіляванне навучальнай установы? Той жа Інстытут музыкі ў Атланце, дзе вы працуеце, са студзена пашырыў сваю дзейнасць і цяпер называецца Інстытут музыкі і медыя.

— Медыя тут — праца з індустрыяй, тэхналогіяй, абсталяваннем. Сёння ледзь не кожны джазавы музыкант, а менавіта іх рытуе наша ўстанова, мае сваю студыю. Дый выступаючы "жыўцом", ён павінен ведаць, як працаваць з гукам, як расставіць абсталяванне, тыя ж мікрафоны, каб дасягнуць не проста збалансаванасці, а свайго адметнага, "фірменнага", гучання. Ёсць асабліваці і пры тэледымках. Распаўсюджана практыка, калі гурты на ўсе выступленні возяць сваіх гукарэжысёраў. Дый увогуле, многія музыканты, выбіраючы паміж інструментам і камп'ютарам, аддаюць перавагу апошняму. У Амерыцы ёсць інстытуты, дзе рытуюць выключна гукарэжысёраў. Але там вывучаюць уласна камп'ютарныя праграмы, а не музыку. Таму ў нашым інстытуце вырашылі названае сумясціць — і ў гэтым асабліваць.

— Не пашанцавала тым, хто ўжо паспеў яе скончыць.

хто добра вучыўся ў школе, прадстаўляюцца зніжкі на 20 — 40 працэнтаў: гэтыя грошы за іх плоціць штат. Самі ж навучальныя ўстановы (нагадаю, яны ж прыватныя) зніжкі даюць вельмі рэдка. Бо інакш — як аплочваць працу выкладчыкаў? Дарэчы, студэнты павінны зрабіць выбар. Калі яны хочаць сумяшчаць вучобу с працай, дык вымушаны абіраць "палавінную" праграму, якая будзе працягвацца ўдва даўжэй. А калі яны будуць вучыцца па так званай поўнай праграме, дык не атрымаюць дазволу працаваць і ўвесь час павінны прысвячаць заняткам. Іншаземным жа студэнтам увогуле да трэцяга — чацвёртага курса працаваць не дазваляецца: іх "праца" — вучоба, што не менш адказна. Так што выкладчыкам не даводзіцца ламаць галаву, як зацікавіць аўдыторыю. Іх задача — стварыць метадычны дапаможнікі, практыкаванні, усю тую базу, па якой студэнт будзе навучацца. І дапамагчы яму ў гэтым, папярэдзіць магчымыя праблемы ці, калі яны ўжо з'явіліся, вырашыць іх. Задача студэнта — усё гэта засвоіць. І прымяніць на практыцы.

Рэйтынг ідэй з Германіі, Расіі, Турцыі і Ліхтэнштэйна

Таксі ў музей

Што рабіць, калі маеш усяго некалькі гадзін у незнаёмым горадзе і вялікае жаданне пазнаёміцца з яго музеймі? Вядома, скарыстацца таксі. Асабліва, калі яно — музейнае.

Кастусь АНТАНОВІЧ

Напрыклад, у Берліне двойчы на год — у "самыя доўгія ночы музеяў" — курсіруюць маршрутка па чатырох асноўных напрамках. Кошт на транспартныя паслугі ўваходзіць у кошт музейнага білета. У Маскве пайшлі яшчэ далей, зрабіўшы "Музейнае таксі" рэгулярным. Ідэя належаць Траццякоўскай галерэі. Дзякуючы маршруту "музейнага" мікрааўтобуса, які курсіруе паміж будынкамі Галерэі ў Лаўрушынскім завулку і на Крымскім Вале, госці і супрацоўнікі Траццякоўкі могуць хутка і камфортна перамясціцца з

адной тэрыторыі на іншую. Да слова, праезд па "музейным" маршруце займае каля дзесяці хвілін і каштуе як праезд у грамадскім транспарце.

Першапачаткова ў Траццякоўкі была ідэя глабальнага маршруту "Музейнага таксі", які б звязаў некалькі музеяў, што знаходзяцца ў цэнтры Масквы. Маршрут ахопліваў бы акрамя двух карпусоў

галерэі, Маскоўскі дом фатаграфіі, галерэю Зураба Цэрэтэлі, музей Талстога і Пушкіна. Перашкодзілі коркі на дарогах.

Падобны праект ёсць і ў Нацыянальным парку турызма Гёра-мэ — велізарнага музея пад адкрытым небам. А вось Музей княства Ліхтэнштэйна ў мэтах акцыі змясціў копіі каралеўскай калекцыі фрэсак у салоне некалькіх аўтамабіляў таксі — нават здымкі такога эксперыменту ўражваюць. Можна толькі ўявіць, што адчувалі кліенты таксі.

Таксі з фрэскамі ў Ліхтэнштэйне.

Музейны аўтобус у Берліне.

Маскоўская версія "на тэму".

Пішу пра тое, як я працавала на пасадзе начальніка ўпраўлення культуры Віцебскага аблвыканкама. Напісала невыпадкова. Усе, хто побач са мной — маладыя, людзі больш сталага веку, — просяць распавесці пра тыя гады, тыя праблемы, якія даводзілася вырашаць для таго, каб культура Віцебшчыны не згубіла нажытыя традыцыі, але і заставалася заўжды маладой. Пішу, а час падціскае: з леташняга лістапада пайшоў мне ўжо восьмы дзясятак. Трэба спяшацца...

Адзіная жанчына

Начальнікам упраўлення стала прапанова першага сакратара абкама партыі С.А. Пілатовіча. Я і не пагаджалася б, але такая прапанова для камуніста — што загад. Таму і на пасаду заступіла. Было гэта ў лістападзе 1963-га (працавала на пасадзе да красавіка 1990 года)... Азіраюся назад і выказваю вялікую ўдзячнасць камсамольскім гадам, што далі мне сілу, волю, жаданне жыць і надзейна рушыць даручаную справу наперад... Ва ўсіх астатніх абласцях рэспублікі на пасадзе начальніка ўпраўлення культуры працавалі мужчыны. Вельмі баялася згубіць аўтарытэт. А ў сельскіх раёнах не хапала кадраў. І гэта было галоўнай праблемай. Таму пры падтрымцы абласнога кіраўніцтва адкрылі ў тыя гады каля сотні музычных школ і школ мастацтваў. З'явіліся яны не толькі ў райцэнтрах, але і ў буйных паселішчах. Музычныя вучылішчы знаходзіліся ў Віцебску і Наваполацку (другое размясцілі ў барак). Гэта ўжо потым быў пабудаваны шыкоўны інтэрнат для яго.

Сельскія кадры

Але сельскія клубы і дамы культуры адчувалі востры недахоп работнікаў. Музыкант-самавука быў рэдкасцю. Мы пераконвалі кіраўніцтва Міністэрства асветы, што трэба неадкладна адкрыць культасветвучылішча (сёння — каледж культуры і мастацтваў). Першым дырэктарам яго стаў Павел Агнісценка... Дык вось.

Прэзідыум абласнога савета ветэранаў культуры вобласці.

Штрыхі з успамінаў начальніка ўпраўлення культуры аблвыканкама

Стартуе "Славянскі базар" і не толькі

Актыўна рэстаўруецца Сафійскі сабор. Дарэчы, першы канцэрт арганнай музыкі адбыўся ў лютым 1983-га пад час правядзення на Віцебшчыне Рэспубліканскага семінара загадчыкаў аддзелаў культуры гарадоў і раёнаў Беларусі. Ушчыльнаму зацікаўленню і будаўніцтвам Амфітэатра ў абласным цэнтры, дзе правялі два конкурсы польскай песні, а потым — і "Славянскі базар". Словам, клопатаў у работнікаў культуры было тады (як, зрэшты, і цяпер) вышэй галавы.

Незабыўнымі сталі Тыдні культуры на сяле, пра якія і па сёння згадваюць актёры-коласаўцы ды мастакі. Была праведзена тады і цэнтралізацыя бібліятэк, і ў гэтым вялікая заслуга майго намесніка Марыны Крупскай. Па сельскіх саветах ладзіліся не толькі абрадавыя святы, але і святы вуліц, вёсак. Менавіта тады зарадзілася ідэя стварэння ў раёнах дамоў рамёстваў. Традыцыйнымі становяцца "Браслаўскія зарніцы" (немалая заслуга ў гэтым належыць загадчыку раённага аддзела культуры Валянціне Вашчанка). Пастаўскія цымбалісты выступілі на Усеаюзным конкурсе ў Ташкенце. А народны ансамбль танца "Лявоніха" Віцебскага ГДК (балетмайстар — Леанід Барадулька) прыняў удзел у Міжнародным фестывалі фальклора ў Канадзе.

"Залаты запас"

Я вельмі ганарылася і даражыла загадчыкамі раённых аддзелаў. Па трыццаць і больш гадоў працавалі Вікторыя Маркевіч, Зоя Жолудзь, Валянціна Барысава, Галіна Урублеўская, Віктар Кібісаў... Гэта дзякуючы ім культура Віцебшчыны набыла непаўторнае аблічча. У вёсцы Празарокі з'явіўся помнік Ігнату Буйніцкаму, у Ляўках — помнік Янку Купалу, на Ушаччыне — комплекс "Прарыў"...

Я цяпер — на пенсіі, займаюся грамадскімі справамі: абрана старшынёй прэзідыума абласнога Савета ветэранаў — работнікаў культуры і ў склад ветэранскай арганізацыі БРСМ вобласці. Часта кантактую з маладымі работнікамі культуры і вельмі хачу, каб яны ведалі гісторыю роднай сферы культуры...

Галіна КЛЁСАВА,
заслужаны работнік культуры БССР

Якімі незаспакоенымі мы былі...

Абласны семінар для работнікаў культуры ў Валасовіцкім сельсавеце Лепельскага раёна.

Паколькі кадраў на сяле не хапала, мы здолелі прыцягнуць да справы інтэлігенцыю. На адным з фотаздымкаў вы можаце ўбачыць удзельнікаў абласнога семінара па гэтай праблеме. Семінар праходзіў у Валасовіцкім сельсавеце Лепельскага раёна. Потым наш вопыт атрымаў ухваленне на сесіі Вярхоўнага Савета БССР, у Міністэрстве культуры ССРСР. З дакладамі на гэтую тэму я выступала ў Бранску, Ульянаўску, дзе праходзілі нарады саюзнай камісіі па культурнай рабоце пад кіраўніцтвам народнага артыста ССРСР Міхаіла Ульянава. Больш

за сотню актывістаў з ліку інтэлігенцыі атрымалі ўзнагароды Міністэрства культуры ССРСР і ЦК прафсаюза работнікаў культуры. Група ўзнагароджаных была на прыёме ў міністра культуры ССРСР Кацярыны Фурцавай.

Выраслі палацы

Матэрыяльная база паступова мацавалася. У буйных гарадах вырасталі палацы культуры, дыхоўныя дамы культуры з'явіліся ў Гарадоцкім, Расонскім, Браслаўскім, Шумілінскім, Верхнядзвінскім раёнах. Былі пабудаваны абласная і гарад-

ская бібліятэкі ў Віцебску. Набыў будынак і АНМЦ, якім шмат гадоў кіравала заслужаны работнік культуры рэспублікі Паліна Сакалова.

Пасля рэстаўрацыі быў адкрыты абласны тэатр лялек, дзе мастацкім кіраўніком прызначылі Віктара Клімчука, сёння ён — заслужаны дзеяч мастацтваў. У Віцебску прыняў першых наведвальнікаў Мемарыяльны музей партызанскага камбрыга Міная Шмырова. З'явіліся музеі ў Бягомлі, Бешанковічах, Чашніках, Наваполацку, Паставах, Браславе, Гарадку, Шуміліне, Ушачах. Была ўзноўлена музейная сядзіба Ільі Рэпіна ў Здраўнёве.

Чалавек Сонца

Прайшло дзесяць гадоў з дня заўчаснай смерці Уладзіміра Кузменкі — цудоўнага піяніста, педагога, таленавітага арганізатара і кіраўніка, уганараванага званнем заслужанага дзеяча мастацтваў Беларусі. Тэрмін, адпушчаны яму лёсам, аказаўся крыўдна кароткім, але ж колькі паспеў зрабіць гэты музыкант!

Выхаваў больш за 20 маладых піяністаў, вядомых цяпер у многіх краінах свету. Чатыры гады працаваў на Кубе, перадаючы свой неацэнны вопыт. Пятнаццаць — быў дырэктарам (першым, якога абраў сам педагогічны калектыў) Рэспубліканскай гімназіі-каледжа пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі. Узначальваў мінскае аддзяленне Саюза музычных дзеячаў. Яго любілі ўсе. Яркая творчая асоба, чалавек слова і гонару, ён усё рабіў з заразлівым

захапленнем, шчодро, з гумарам і шчаслівай усмешкай, умеючы радавацца жыццю і перадаючы гэтую радасць навакольным. "Чалавек Сонца" — пісала ў лісце да яго адна з яго вучаніц.

Вышэйшай пробы чалавечнасць і бездакорная культура Уладзіміра Міхайлавіча шмат у чым былі ўзрошчаны яго сям'ёй. Бацька быў святаром, настацелем Свята-Еўфрасіннеўскай царквы ў Полацку, у свой час вучыўся ў Віленскай духоўнай семінары, Варшаўскім універсітэце, Віленскай кансерваторыі і Маскоўскай духоўнай акадэміі, а ў 1939 годзе ўдзельнічаў у хоры Рыгора Шырмы. У тым жа калектыве спявалі маці і цётка Уладзіміра Кузменкі, па матчынай лініі ён увогуле быў сваяком легендарнага Віктара Роўды — знакамітага дзеяча харавага мастацтва Беларусі.

Вучыўся спачатку ў Магілёве, потым — у згаданым каледжы (тады ён называўся Сярэдняй спецыяльнай музычнай школай

Уладзімір Кузменка. Фота з архіва каледжа.

пры кансерваторыі), куды вярнуўся выкладаць пасля атрымання вышэйшай адукацыі і дзе пазней яго абралі дырэктарам. У Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі ён займаўся ў класе Рыгора Шаршэўскага — аднаго з вядучых прафесараў, які ўзрас-

ціў суцэльную пляяду піяністаў, і каля трыццаці гадоў, да самай смерці настаўніка, заставаўся адным з яго самых адданных не толькі паслядоўнікаў, але і сяброў. Дый надалей — заўсёды вельмі важным лічыў увекавечванне памяці лепшых выкладчыкаў, што спрыяла пераемнасці традыцый нацыянальнай выканальніцкай школы.

Плённа займаўся метадычнай працай: праводзіў адкрытыя ўрокі і майстар-класы, удзельнічаў у журы рэспубліканскіх і міжнародных конкурсаў, чытаў лекцыі, даклады, выступаў у прэсе. Выпусціў пяць фартэп'янных зборнікаў беларускіх кампазітараў, выдаў навуковую працу "Індывідуальнасць вучня і развіццё навыкаў самастойнасці ў працэсе навучання ігры на фартэп'яна". Выхаванню адораных дзяцей ён надаваў асаблівую ўвагу, падкрэсліваючы, што творчыя асобы вылучаюцца індывідуальнымі тэмпамі развіцця, таму патрабуюць такога ж нестандартнага навучання, а таксама фарміравання атачэння, якое ўздзейнічала б на іх станавленне: таленту патрэбны адпа-

ведныя ўмовы. Абвяргаў дагматычныя погляды і аўтарытарныя тэндэнцыі ў музычнай педагогіцы, пратэставаў супраць стандартнасці ў выбары канцэртных праграм: пры складанні апошніх вучні заўсёды былі ягонымі саўтарамі. А заканчваючы вучобу, заставаліся ў полі яго зроку.

Пры яго дырэктарстве лаўрэатамі найпрэстыжных выканальніцкіх конкурсаў сталі больш як 500 навучэнцаў каледжа, адраділіся шырокае канцэртнае жыццё Капэлы хлопчыкаў, прыйшоў да росквіту Канцэртны аркестр Уладзіміра Перліна, вядомы сёння па ўсёй Еўропе. У каледжы склаўся калектыў аднаўмцаў, з'яўдзены агульнымі мэтамі і ідэямі. Менавіта У.Кузменка быў ініцыятарам надзвычай крэатыўных прысвячэнняў першакурснікаў "у прафесіяналы", вечароў выпускнікоў ды іншых захадаў, накіраваных на захаванне і працяг нашых музычных традыцый, віраванне творчасці яго пастаяннага, няспыннага працэса. І ягонае "сонца" ззяе нам і дагэтуль.

Алена ГАРАХАВІК,
кандыдат мастацтвазнаўства, дацэнт

(Працяг. Пачатак у № 7.)

Да 75-годдзя з дня нараджэння славутага земляка Чэслава Нэмэна — ураджэнца вёскі Старыя Васілішкі, што на Шчучыншчыне, — працягваем даследаванне кантактаў з гэтым рок-музыкантам, кампазітарам, паэтам, мастаком артыстаў ансамбля "Песняры" — найперш яго "залатога складу". Месцам першай сустрэчы ў 1971-м, нагадаем, стаў польскі горад Сопат, дзе і па сёння ладзіцца славыты фестываль песні. Аснова сённяшняга артыкула — успаміны ўдзельніка той сустрэчы Уладзіслава Місевича.

Сяргей ТРАФІЛАЎ

Што адбылася з "Песнярамі" і Нэмэнам у 1971-м?

Каб зразумець значнасць творчага багажу, што на той момант мелі за плячыма артысты, пра якіх вядзём гаворку, варта зрабіць невялікае адступленне. Урэшце, пра гісторыю "Песняроў" напрыканцы 1960-х — у пачатку 1970-х вядома ня мала. Таму сфакусуемся на падзеях 1971 года. У рэпертуары стала прапісана народныя песні, апрацаваныя ўжо менавіта ў "Песнярах". Напісана Уладзімірам Мулявіным і "Александрына". У маі ансамбль бярэ Гран-пры на Усесаюзным конкурсе патрыятычнай песні, што ладзіўся ў Мінску. На 1971-ты прыпадаюць здымкі тэлефільма Уладзіміра Арлова пра калектыв з выкарыстаннем часткі яго рэпертуару. Выйшла і дэбютная пласцінка "Песняры I" (або "Ты мне вясною прыснілася"), а таксама мініён і гнуткі дыск у падтрымку гіганта.

Чым жа "дыхае" Нэмэн? Яго вядомасці ў Польшчы — больш за восем гадоў: цягам прыкладна таго часу ён гастралюе і з'яўляецца ў тэле-ды радыёэфірах у складах студэнцкіх калектываў, у "Сіне-чорных", пасля — са сваімі гуртамі. У актыве маюцца "Дзіўныя гэты свет", што прынесла перамогу на "Сопатце-1967", і папулярныя "Пад папугамі", "Час як рака", "Успамін", "Ты яшчэ памятаеш мяне?" ды многія іншыя, з якімі ў масавай свядомасці наш зямляк асацыюецца і сёння.

Але акурата тады Нэмэн чарговы раз змяняе іпастась. Яшчэ напрыканцы 1970-га адбываецца тэле-праэма музычных стужак "Жалобная рапсодыя памяці Бема", а таксама "Спявае Чэслаў Нэмэн".

Адбыліся італьянскія гастролі, наперадзе — краіны Скандынавіі ды Германія, спроба выхаду на рынак ЗША. Таму ў першай палове 1971-га артыст робіць англамоўныя запісы, скажам, "Чаму ты перастала кахаць мяне?" у Лондане. У рамках фестывалю ў Аполе таго ж года прагучала версія кампазіцыі "Я працягваю кахаць цябе гэтак доўга" Отыса Рэдынга (гэтыя работы ўвойдуць у першы англамоўны альбом у 1972-м).

Цягам года зноў абнаўляецца састаў музыкантаў, якія працуюць з Нэмэнам (як і кірунак пошукаў ды задач на будучае): фарміруецца група "Нэмэн", што змяняе склад "Акварэлі" і "Энігматык"...

Што сказаў Місевич пра сустрэчу ў Сопатце?

Гэта неабходны кантэкст, а цяпер — чарговае сведчанне, якое значна дапоўніць апавед Леаніда

Невядомыя сустрэчы легенд:

"Песняры" і Чэслаў Нэмэн

"Песняры" ў 1971-м. На фота, што было склеена ў рэдакцыі з трох паасобных кадраў, артысты зафіксаваны ў тых самых строях, якія былі ў іх і пад час сопачкага выступлення: (злева направа) Леанід Барткевіч, Леанід Тышко, Уладзімір Мулявін, Уладзіслаў Місевич, Валерый Яшкін, Валерый Мулявін, Аляксандр Дзямешка. / Зыходнікі фота — з калекцыі Аляксандра Кулікова.

Тышко (гл. "К" № 7 за 2014 г.), але не стане апошнім у нашым даследаванні. Наогул, цягам пошуку высветлілася, што з пакалення ў пакаленне "Песняроў" перадавалася легенда-быль пра сустрэчу ансамбля з Чэславам Нэмэнам. Але музыканты ансамбля малодшага веку раілі спытацца ў старэйшых калег.

Нагадаю, першапачатковыя звесткі пра сустрэчу ў 1971-м зыходзілі ад Уладзіслава Місевича. Патэлефанаваў яму пасля атрымання ліста Леаніда Тышко. Уладзіслаў Людвігавіч адразу ж прыгадаў тую сустрэчу і прыязна выказаўся пра Нэмэна. Некалкі фраз — і, маўляў, усё, што магу згадаць. Тым не менш, дамовіліся пра сустрэчу з удзельнікам і сведкам падзей гісторыі "Песняроў" ад 1969 да 1992 года (Місевич разам з Уладзімірам Мулявіным, Леанідам Тышко і Валерыем Яшкіным служыў у арміі, дзе склалася праідэя калектыву, удзельнічаў у "Арбіце-67", "Лявонісе", акампануючых складах Белдзяржфілармоніі, у "Лявонах").

Забягаючы наперад, скажу: па выніках пачутага Місевич (з 1998 года ён — артыст ансамбля "Беларускія песняры") прыгадаў насамрэч значна больш. Прапаную пазнаёміцца з ягонымі ўспамінамі ў фармаце маналога.

— Гэта былі першыя замежныя гастролі "Песняроў". 1971 год, лета, — прыгавдае Уладзіслаў Місевич. — Наогул, хто ведае, той разумее: фестываль у Сопатце тады быў падзеяй еўрапейскага маштабу, не кажучы пра яго статус у Саюзе. Ансамбль Нэмэна быў на фестыва-

лях, да прыкладу, на "Залатым Арфеі" ў Балгарыі, але — у якасці госця. Ды ўсё ж сопачкі настрой запомніўся подыхам Еўропы...

Перад выездам нас, вобразна кажучы, пагалілі, пастрыглі, апраунлі ў "правільныя" гарнітуры. Вынікі можна пабачыць у відэазапісе песні "Ой, рана на Івана..." з канцэрта ў рамках "Сопата-71". Перагледзеў фрагмент нядаўна ў Інтэрнэце і зноў быў уражаны якасцю тэлездымкі, жывога гуку. Для таго часу — проста выдатна! Ды і мы "крычалі", бы ўджаленыя: маладыя былі! "Песняры" ўдзельнічалі ў асобным конкурсе кампаній грамадзянскага запісу з ужо згаданай "Ой, рана на Івана...", а таксама з песняй "А ў полі вярба..." (Паводле іншай версіі, а яна існуе, як мы і казалі ў першай частцы артыкула, — "Алесяй", хаця апошняя была ўпершыню выканана ў 1972-м паводле наяўных даных, а выйшла на альбоме 1974 года. — С.Т.).

Крытэрыем выбару для рэкард-лэйблаў станавіліся самыя высокія тыражы пласцінак. І вось, "Мелодія" адправіла нас. Прыз на конкурсе быў усяго адзін: запіс у шыкоўнай студыі. Мяркую, савецкі бок спадзяваўся, што мы і возьмем Гран-пры — калі не самі, дык з дапамогай націску на братаўскую краіну з Масквы. Але схема не спрацавала: галоўны прыз — за чарнаскімі партугальцамі Паулам Коначам, у нас жа — другое месца. (Дарэчы, беларускія артысты і раней прадстаўлялі СССР у Сопатце. Так, у 1968 годзе на гэтай сцэне выступаў Віктар Вуыч. — С.Т.)

Два-тры дні блукалі па Сопатце, рытууючыся да выступлення. Памятаю і нашу гасцініцу амаль на пляжы, і тую жанчыну-кантралёрку, якая, нагледзеўшыся на хіпароў, валасатых артыстаў, здзіўлялася нам, акуратна падстрыжаным, пры гальштукі. "Bardzo, bardzo..." — усё казала тая кансьержка: маўляў, як жа добра, што хоць вы такія...

У адзін са шпацыраў бачу, як стаяць нашы хлопцы і з кімсьці размаўляюць. Падыходжу — а яны Нэмэна абкружылі перад гасцініцай! І размаўляе ён на чыстай рускай мове. Апад поўны! Пасля доўга гулялі з ім, усё распытвалі, як ён навучаўся і чаму сышоў з гродзенскага музпедвучылішча, па якой прычыне выехаў з Саюза (пра тое чулі раней)... Нэмэн адказаў нешта накшталт: "Пацягнула мяне гэтая музыка...". Самі маглі ўявіць, бо, прыязджаючы ў Гродна ці Брэст, уключалі тэлевізары на польскі канал, каб паслухаць нармальную музыку. "Кавалкам Захаду" было і мае музвучылішча. Карацей, на гэтыя тэмы, у асноўным, і гутарылі, прычым, падаецца, даволі доўга. І зразумела было, што ён — паляк, але, з іншага боку, амаль за дваццаць гадоў беларуска-руссавецкае пакінула ў ім адбітак...

Абсалютна простым тады падаўся нам Чэслаў, і папярэдняе ўражанне пра яго цалкам пацвердзілася. Без фанабэрыі, спакойны, не выпінаўся і не прыдумваў нічога. Нават цяжка было ўявіць, што гэта наш, беларус, а такая велічыня ў

музыцы! Мы здзівіліся, што ён ведае пра нас, якія мелі за плячыма хіба год папулярнасці. "Я прыйшоў, бо даведаўся, што вы будзеце ў Сопатце выступаць", — так Нэмэн і сказаў.

Пра Старыя Васілішкі Нэмэн згадаў няшмат. Але, прызнаюся, быў уражаны, прачытаўшы не так даўно ў прэсе, як ён арганізоўваў для землякоў аўтобусы на свой канцэрт, наведваў вёску, родны дом, дзе сёння музей. Разумею яго, бо, паўтаруся, пражыў у Арэнбургу 17 гадоў. А гэта сябры школьныя, многіх з якіх няма, родныя, багата ўспамінаў...

Сам Чэслаў на тым фестывалі не выйшаў на сцэну, але прысутнічаў на канцэртах. Слухаў, відаць, як і мы, "Чырвоныя гітары" (яны без Кленчона спявалі, а іх першы прыезд у Мінск яшчэ з ім мне запомніўся). Не скажу, ці прысутнічаў Нэмэн на нашым выступленні. Шкада, што не здагадаліся запрасіць яго ў Мінск, каб паслухаць "жыўцом", бо пласцінка не перадае атмасферы... Наогул, на форумі надоўга Чэслаў не затрымаўся, бо меў канцэрты. Пад уражаннем Уладзімір Мулявін зрабіў песню "Бродзяга" з рэпертуара Нэмэна ў ягонай жа манеры. Выканаў яе аднойчы — у Львове. (Нэмэн уключаў "Бродягу" на рускай і на польскай мовах у выступленні яшчэ з часоў удзелу ў ансамблі "Сіне-чорныя" (1964 г.), быў і запіс на пласцінцы "Поспех" (1968 г.), выступленне з песняй на Фэстывалі савецкай песні ў Зялёнай Гуры ў 1977-м. — С.Т.)

А перад ад'ездам з Сопата мелі сустрэчу з мэрам. Пытанні былі дзяжурныя: як вам спадабалася на фэсце, як горад. Урэшце, мы пара-

давалі кіраўніка горада, зноў паўтаруся, знешнім выглядам. Пакуль пілі каву-гарбату, прагучала пытанне ад гаспадароў: "Хто вам падабаецца з польскіх артыстаў?". А час быў такі, што ўсе артысты з Польшчы неслі павевы заходняй музыкі. Мы называем некалькі гуртоў, дадаючы: "Але больш за ўсё — Чэслаў Нэмэн. Мы нават сустракаліся з ім".

Кіраўнік горада адразу "згас", а ягоны памочнік рэзка пачаў дзюкаваць і прыпыняць сустрэчу. Калі выходзілі, я запытаўся ў кагосьці з палякаў, а чаму такая рэакцыя на імя Нэмэна? Адказалі, што ён лічыцца ў Польшчы "няправільным", збэшчаным Захадам. Ну вось, думаем, і ў іх тое ж самае, што ў нас: Чэслаў таксама даводзіцца змагацца за сваю творчасць. Не так даўно дазнаўся, што ён выязджаў у Італію, спяваў там у рэстаранах, таму і не карыстаўся асаблівай увагай з боку афіцыйных асоб. Хаця, адзначу, пласцінкі яго выходзілі пастаянна! Яго не забаранялі, але і не ўхвалялі ў поўнай меры. А Нэмэна, агульнавядома, запрашалі на Запад. Нават вакалістам "Blood, Sweat & Tears". Урэшце, прыгавдаючы сустрэчу ў мэрыі, мяркую, тое было б нерэальным...

Што памятае пра сустрэчу ў 1971-м Леанід Барткевіч? Ці сустракаліся з Нэмэнам іншыя ўдзельнікі ансамбля? **Чытайце ў наступных нумарах "К".**

К

МУЗЕЙ

НАЦЫЯНАЛЬНЫ
МАСТАЦКІ МУЗЕЙ
РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ

г. Мінск, вул. Леніна, 20.
Тэл.: 327 45 62.

Экспазіцыі:

■ Мастоцтва Беларусі XII — XVIII стст.

■ Мастоцтва Беларусі XIX — пач. XX стст.

■ Мастоцтва Беларусі XX — пач. XXI стст.

■ Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.

■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

■ "Случкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка.

■ Выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Міхаіла Бакланова — да 3 сакавіка.

■ Выстаўка твораў Арлена Кашкурэвіча — да 10 сакавіка.

■ Выстаўка твораў Ёнаса Даніляўскаса "Кветкі для тых, хто любіць жыццё" — да 16 сакавіка.

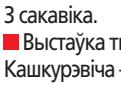
■ Выстаўка "Зіма, зіма... Жывапіс беларускіх мастакоў" — да 14 сакавіка.

■ Выстаўка "Сведкі часу. Партрэт у рускім жывапісе і графіцы XVIII — XX стагоддзяў" — да 3 сакавіка.

■ Выстаўка аднаго твора "Маці Божая Адзігітрыя (Мінская?). XVIII стагоддзе" — да 10 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ

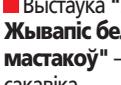
"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX СТ."

г. Мінск, вул. Інтэрнацыянальная, 33а.
Тэл.: 327 88 78.

Пастаянная экспазіцыя:

■ "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49.
Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Д. Шчамяля-Музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 2 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 4 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 5 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 6 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 7 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 8 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 9 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 10 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 11 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 12 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 13 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 14 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 15 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 16 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 17 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 18 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 19 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 20 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 21 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 22 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 23 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 24 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 25 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 26 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 27 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 28 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 29 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 30 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 31 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 32 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 33 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 34 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 35 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 36 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 37 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 38 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 39 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 40 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 41 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 42 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 43 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 44 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 45 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 46 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 47 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 48 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 49 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 50 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 51 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 52 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 53 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 54 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 55 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 56 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

МУЗЕЙ

В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

■ Мастоцтва Беларусі XII — XVIII стст.

■ Мастоцтва Беларусі XIX — пач. XX стст.

■ Мастоцтва Беларусі XX — пач. XXI стст.

■ Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.

■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

■ "Случкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка.

■ Выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Міхаіла Бакланова — да 3 сакавіка.

■ Выстаўка твораў Арлена Кашкурэвіча — да 10 сакавіка.

■ Выстаўка твораў Ёнаса Даніляўскаса "Кветкі для тых, хто любіць жыццё" — да 16 сакавіка.

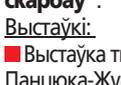
■ Выстаўка "Зіма, зіма... Жывапіс беларускіх мастакоў" — да 14 сакавіка.

■ Выстаўка "Сведкі часу. Партрэт у рускім жывапісе і графіцы XVIII — XX стагоддзяў" — да 3 сакавіка.

■ Выстаўка аднаго твора "Маці Божая Адзігітрыя (Мінская?). XVIII стагоддзе" — да 10 сакавіка.

Філіялы Нацыянальнага мастацкага музея Рэспублікі Беларусь:

МУЗЕЙ

"ДОМ ВАНЬКОВІЧАЎ.
КУЛЬТУРА І МАСТАЦТВА
І-Й ПАЛОВАЙ XIX СТ."

г. Мінск, пр-т Незалежнасці, 31а.
Тэл.: 290 68 47.

Пастаянная экспазіцыя:

■ "Парадныя залы", "Жыццё і творчасць Валенція Ваньковіча", "Сядзібны партрэт XVII — сяр. XIX стст."

МУЗЕЙ БЕЛАРУСКАГА НАРОДНАГА МАСТАЦТВА Ё В. РАЎБІЧЫ

г. Мінск, пр-т Ракасоўскага, 49.
Тэл.: 291 16 76.

Экспазіцыі:

■ "Жыццёвы і творчы шлях народнага мастака Беларусі Л.Д. Шчамяля-Музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 2 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 4 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 5 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 6 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 7 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 8 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 9 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 10 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 11 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 12 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 13 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 14 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 15 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 16 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 17 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 18 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 19 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 20 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 21 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 22 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 23 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 24 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 25 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 26 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 27 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 28 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 29 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 30 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 31 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 32 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 33 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 34 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 35 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 36 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 37 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 38 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 39 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 40 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 41 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 42 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 43 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 44 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

■ 45 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 46 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 47 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 48 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

■ 49 — "Казкі Венскага лесу" І.Штраўса (гала-канцэрт у 2-х аддзяленнях).

■ 50 — "Прыгоды брэменскіх музыкаў" Г.Гладкова (пач. у 11.30).

■ 51 — "Вясельны базар" ("Аршын мал алан") У.Гаджыбекава (пач. у 19.00).

■ 52 — "Юнона" і "Авоць" А. Рыбікава (пач. у 19.00 і 21.00).

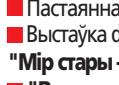
■ 53 — "Блакiтная камя" (спектакль ідзе без аркестра) К.Брэйтбурга.

■ 54 — "Асоль" У.Саўчыка.

■ 55 — "Соф'я Гальшанская" (мюзікл у 2-х дзях) У.Кандрусевіча.

■ 56 — "Асцярожна, Соня!" А.Усачова.

МУЗЕЙ

В.К. БЯЛЫНЦАГА-БІРУЛІ
Ў Г. МАГЛЁВЕ

г. Магілёў, вул. Ленінская, 37.
Тэл.: (8-0222) 22 48 87.

Экспазіцыя "Культура 1-й пал. XIX ст."

■ Мастоцтва Беларусі XII — XVIII стст.

■ Мастоцтва Беларусі XIX — пач. XX стст.

■ Мастоцтва Беларусі XX — пач. XXI стст.

■ Мастоцтва Расіі XVIII — пач. XX стст.

■ Мастоцтва краін Заходняй і Цэнтральнай Еўропы XVI — XX стст.

Выстаўкі:

■ "Случкія паясы" (са збору Львоўскага гістарычнага музея) — да 18 красавіка.

■ Выстаўка, прысвечаная 100-годдзю з дня нараджэння Міхаіла Бакланова — да 3 сакавіка.

■ Выстаўка твораў Арлена Кашкурэвіча — да 10 сакавіка.

■ Выстаўка твораў Ёнаса Даніляўскаса "Кветкі для тых, хто любіць жыццё" — да 16 сакавіка.

■ Выстаўка "Зіма, зіма... Жывапіс беларускіх мастакоў" — да 14 сакавіка.

■ Выстаўка "Сведкі часу. Партрэт у рускім жывапісе і графіцы XVIII — XX